

AZ
ÉLETBIZTOSÍTÁSI
INTÉZETEKRŐL
ÁLTALÁNOSAN,
S JELESEN ABÉCSI
KÖLCSÖNÖS TŐKE-ÉS
JÖVEDELEMBIZTOSÍTÁSI
KÖZINTÉZETRŐL.

Salomon J.

után

KRIZSBAY MIKLÓS.

AZ
ÉLETBIZTOSÍTÁSI
INTÉZETEK RŐL
ÁLTALÁNOSAN,

S JELESEN A
KÖLCSÖNÖS TŐKE- ÉS
JÖVEDELEMBIZTOSÍTÁSI
KÖZINTÉZETRŐL.

IRTA

SALOMON JÓZSEF,

A BÉCSI CS. K. ÖSZMŰVÉSZETI INTÉZETREN
FELSŐBB SZÁMTUDOMÁNY' KÖZOKTATÓJA.

FORDÍTÁ

KRIZBAY MIKLÓS.

KOLOZSVÁRATT,

AZ EV. REF. FŐOSKOLA' HÖNYV. ÉS HÖNYOMÓ
INTÉZETÉBEN.

1842.

Erdst Lajos
székhelye

F-898

AN

KÖZTARSASAGI
TÉNYEK

ALAPJAV

KÖZTARSASAGI
TÉNYEK

IRTA

SALOMON JÓZSEF

MEGSI CS. N. ÖSMEGYESÉTI INTÉZMÉNY
LEŐSÖR SZÁMADOMÁNY KÖZVETÍTŐ

fordítá

BRINNYAI MIHÁLY

KÖZVETÍTŐ

MEGSI CS. N. ÖSMEGYESÉTI INTÉZMÉNY
LEŐSÖR SZÁMADOMÁNY KÖZVETÍTŐ

1941.

Handwritten blue ink scribbles at the bottom right corner.

Az életbiztosítási inté- zetekről

általánosan.

Azon hasznok, mik a biztosító intéze-
tekből általánfogva, s jelesen az életbiz-
tosításiakból háromlanak, minden művelt
ember által elismertettek. „Ez intézetek
— mint J u v i g n y mondja — egész Eu-
ropában, nevezet szerint Angolországban
több mint egy évszázad óta legjótéko-
nyabb eredvénnyel dicsekedhetnek; már
az éjszak-amérikai állományokban is kez-
denek lábra kapni, s úgy látszik: ren-
deltetésök az, hogy rendkívüli hasznok
miatt elterjedjenek az egész földön azon
mértékben, mellyben a polgárisodott né-
pek, politica oeconomiai rendszerök' ja-
vításában, haladnak.“

Egy illy intézet rendre s takarékra sarkal mindent, ki meggondolatlanul nem csak a jelent tekinti; a legszomorúbb esetektől, szükség- s nyomortól megója tagjait, főként a késő korban, midőn a testi erő lassanként áldozata lesz a mindent emésztő időnek. Igen, egy illy intézet a szerencsétlenség' napjaiban, sors' viharainak közepette, vigasztaló segédet nyújt mindennek, kik bizalommal anyai kebeléhez hajlának, s alkalmat — a legjobbat — szolgáltat a gyöngéd szívhajlamoknak bármelly finom helyzet által parancsolt tekintetekkel összhangoztatására, a felebaráti szeretet' s intő lelkiismeret' szavának teljesíthetésére.

Valamint a takarékpénztárok, ha eredeti céluk által kitűzött határaikon túl nem csapnak, jótékony hatásukat inkább csak a legalsó néposztály közt gyakorolják: úgy az életbiztosítási intézetek kiáltképen a nemzet' közép és felsőbb rendekre számítvák, s eként a tulajdonképi takarékpénztárok' szükséges egészítékei gyanánt nézhetők.

A biztosító intézetek takarékpénztárakkal egyesülve számtalan családokat menthetnek meg a legnagyobb inségtől, önálló jellemre segítik, a gyermekeik jobb növelésére szükségeseket kieszközlik, ez úton a társaságban minden tehetséget haszonvehetővé tesznek, a szegénység megelőzésével az abból eredő büntéteket kevesítik, sőt a közcsendet illetőleg is kezességet nyújtanak, életre és vagyonra nézve nagyobb bizonyosságot adnak, a szerencse javait egyenlőben osztják s a közjólétet állandóul megalapítják. 1.)

Mivel egy illy intézet célja a legfontosabb, legemberibb, t. i. számtalan családok, sőt egész ország felett elégültséget, biztosságot s jólétet árasztani el, s a nép erkölcsi erejét tetemesen előmozdítani: nem lehet tagadni, hogy az állam javára hatalmas befolyást kell gyakorolnia, s ennyiből minden illyen intézet erőteljes gyámolításra számíthat akarmelley egyenes lelkű, közjóra törekedő kormány részéről.

Hogy az illy jótékony intézetek kor' szükségei közé tartozók, számos adatok bizonyítják. Az „Assicurazioni generali“ részesei (Interessenten) már is szembetűnő szép számmal vannak, bár az intézet' élete még csak néhány évre telt. Az úgynevezett „Leichenverein“, Bécsben, több mint 180,000 résztst számlál, 3'600,000 ft. biztosított összeggel. Az ausztriai takarékpénztárral egyesült „Allgemeine Versorgungs-Anstalt“ rendkívül élénk részvételre talál, sőt még a „Witwen-“ és „Waisen-Pensions-Institut“ is számos tagokkal dicsekedhetnek, holott ezekről tisztán áll, hogy az ígért fizetésekre képtelenek. Ezeken kívül az ausztriai birodalom' minden tartományiban csoportosan vannak kisebb nyugdíjazó egyesületek, takarékpénztárok s tb.

Azonban az illy kisebb társulatok, a dolgok' természete szerint, teljesen soha nem érhetnek cél't, mit néhányuknak feloszlása s többeknek sinlődése eléggé bizonyít.

Mint egy elszóródott vagy sok apró csapatokra osztott hadsereg szükségesképen legyőzetik a támadó ellenség által, holott egyesülten győzedelmest vihat valaki: azonképen áll ügye e kisebb, csak néhány tagból álló egyesületeknek is, bár milly czélszerűek s jók legyenek egyébiránt alapszabályai s előszámításai; mert az úgynevezett halandósági laistromokat kis számú egyénekre, kik rendesen különböző életkorúak, nem lehet elegendő biztossággal alkalmazni, de igen egy nagyon népes társaságra. Azon czél' elérésére tehát, mit az érintett kicsiny egyesületek magok elébe tűztek, sokaknak közös és erőteljes együttállása szükséges mulhatatlanul, s az elszigetelten álló társulatocskák' azon kívánsága, hogy a felvétetni akarók egy bizonyos rendhez tartozók legyenek, vagy csupán egy tartományiak, sőt épen csak egy város lakosi: czélszerűtlen és káros hatásu.

E szerint a közönség előtt örvendtes tünemény fog lenni kétségen kívül a bécsi „K ö l c s ö n ö s t ö k e - é s j ö v e -

delem-biztosítási közintézet“nek (Allgemeine wechselseitige Kapitalien- und Renten-Versicherungs-Anstalt) januar' 22-én, 1840-ben történt életbe lépte, mellybe kor', nem', állapot', lakhely' s vagyonosság' tekintete nélkül szabadon beállhat akárki; melly az emberiség' legkülönbözőbb s fontosabb érdekeit felöleli, ingathatlan alapon nyugszik, s minden méltányos követeléseknek megfelel, miket illy intézettől tudomány- s igazságnak várni lehet s kell.

Minthogy sokan lesznek, kik az életbiztosítási intézetek' lényegével kevésbé ismeretesek, s nevezetesen a kölcsönösség' vagy viszontiság' elvével tisztában nincsenek: mindenek előtt szükséges az új intézet' ez alapjait körülmenyesen előadni. Lássuk e végre csillagász és tanár Nicolle't véleményét, kivonatilag illy czímű munkájából: „Lettre à M. Outrequin, Banquier, sur les assurances qui ont pour base les probabilités de la durée de la vie humaine.“

Uram! A tárgy, mellyel ön meg akar ismerkedni, nagyon terebélyes; mert a közjó' legfontosabb érdekeivel foglalkozik, s az emberi sorsot vizsgálja az élet' minden környületi közt. Kerülni fogok minden bölcsészeti szempontot, s nem nyomozom, ha vajjon a nyomor s szerencsétlenség a kikerülhetlen dolgok közé tartoznak-é, vagy pedig, mint ostorok, külső eseményektől s helyviszonyoktól származnak, miknek elejét lehetne venni, s kikerülhet az ember.

Épen úgy nincs szándékomban újból szóba hozni ez annyiszor vitatott kérdéseket: honnan erednek az emberi társaság' rosszai? vajjon a természetben, vagy min — szenvedélyeinkben gyökérznek? lehetséges-é a dolgok' jobb rende? s tb. Szenvédünk, velünk egyszerre születő szükségaink mindegyet sokasodnak, s síríg üldöznek. E szomorú észrevételek által lepetik meg minden emberbarát, ki gondoskodását s a szerencse' adományit vallásos buzgalommal s igaz felebaráti

szerepettel a legkülönneműbb alakzatban osztja szét.

Az értelmes emberszeretet azonban nem elégített ki azon tudással, hogy illy részszerinti gyámolítások s segédek mindenfelől pazaroltatnak. A felvilágosodott emberbarát akarja, hogy az emberiségnek használjunk lealázása, szolgálatot tegyünk megalacsonítása nélkül; akarja, hogy az ember, bármi helyzetben legyen is, jellemét s méltóságát abban tartsa, mikép magának önmunkásságával biztosabb s becsületesb segédforrásokat nyisson azoknál, miket a szánakozástól erőszakolhatni ki.

Az emberbarátra nézve a jónak valódi ismeretét az emberi tudás' minden ágában tett fölfedezéseknek a társaság' szükségeihez alkalmazása teszi, hogy ez ismeret magában annak mindenik tagját kielégítse, a szenvedő magán minden önerőtetés nélkül segíthessen, s ezen jótétemények se az adakozó' erszényét ne nyommaszszák, se az elfogadó' becsületét.

Igy ezen fontos föladat abban áll, hogy az élet bizonyos korszakaira segédforrások szereztessenek, mik aztán azok számára nyitassanak meg, kiknek halálunk után szolgálni akarunk.

Mindazon módszerek között, mik e problema' fölfejtésére terveztetének, legpontosabb s -általánosabban elfogadtatott az, melly az emberi halandóság' törvényeinek a pénz' idő és kamat általi növekedésével kapcsolatba hozatalán alapszik.

Ez által származának ama számos, de különböző intézetek, miket élet-pénz' (Leibrente), tontinok', takarékpénztárok', özvegy- és árvai cassák', életbiztosítások' s tb. nevével jelölének, mik egy csoport munkában különkülön tárgyalvák. A tudósok Európa' minden országában igyekezének kimutatni számtudományilag azon alapokat, miken az illy intézeteknek fenekeleni kell, s azon tapasztalatokat, mikre támaszkodnunk szükséges. Sokan kívánák jótékonyági s igazság-érettől vezérelten

azon hasznok' ismeretét terjeszteni, mik okosan intézett takarékok' nyomán a társaság' különböző osztályaira háromolhatnak.

A fennebbi címek alatt elősorolt intézetek' mindegyikéről nem czélom egyenként értekezni, minthogy mindnyájok egy elven nyugszik, ugyanazon vizsgálódásokat föltételezők, ugyanazon taglalat alá jövők s viszonyaik olly közvetlenül feltűnők, hogy egymástól egyébben szinte nem is különböznek, mint az alkalmazási módban, melly szerint szükségünkhöz szabjuk. Czéluk' tekintetéből mindnyájok fontos, s elveikéből morályos.

Tekintsük mostan az életbiztosítási intézeteket, mikből Ángolhon, Holland s Némethon' némelly városi olly tetemes hasznokat vonnak.

Az életbiztosítás alatt olly egyezést vagy önkénytes kötményt értünk, mellynek erejénél fogva egy összeg által — melly vagy egyszerre, vagy több apró összegekre osztottan évenként fizettetik bé — jog szereztetik egy meghatározott idő

eltelése után kiadandó bizonyos tőkepénzhez vagy kijárulandó rendes jövedelemhez.

A kereskedői világban az ilyen írásbeli kötmény biztosítási oklevélnek (Versicherungs-Polizze) mondatik; az egyszerre kitett összeg betételnek (prix de l'assurance-Mise), s az évenkénti fizetés évi részadásnak (Prämie).

A biztosítások' külön nemei következők:

1. Egy magányférfi kívánhat biztosítást saját éltére, hogy halála' esetében örökösire bizonyos tőkét vagy jövedelmet hagyasson. A biztosítást tehetni vagy bizonyos időre, mint egy, két vagy három évre vonatkozólag, vagy egész életre. Ha az előbbi esetben a határozott idő' lefolyása előtt meghalna biztosított emberünk, az illető tőkét avagy jövedelmet örökösei kapják. Ha azonban a biztosítási oklevélben kitűzött időt túlélné, érvényességét a kötleveél elveszti, s a biztosítottnak többé nincsen mit kívánnia. Újabb jogot csupán azzal szerezhethet, ha önbiztosítását újból eszközli.

Azon másik esetben pedig, ha a biztosítás egész életre vonatkozólag tétetett, a biztosítási oklevél föltételei folyvást teljesíttetnek, bár mikor lepje is meg a halál a biztosítottat.

E biztosítási módot mindenki használhatja, ha valamelly tőkét vagy jövedelmet szándékozik hátrahagyni. Azon férfiú, kinek egész vagyona fizetéséből vagy halálával megszűnő jövedelméből áll, családjára örökséget szállíthat, ha évi fizetésének egy részecskéjét különszakasztván, azzal az irt módon bánik.

2. Kivánhat valaki egy más személy' életére biztosítást, kinek állapota őt érdekli. Ez esetben van azon ember, ki olly jövedelmet vagy fizetést von, melly az alapító' halálával megszűnik. Hasonló esetben van az is, ki olly helyzetben szolgál, melly annak halálával, mellytül az függött, betöltetlen marad, például egy magánytitoknak, uradalmi tiszt, egy kereskedőház' számvivője s tb. Itten az okosság parancsolja, hogy jelenlegi életmódun-

kat használjuk jövődő szükségünk' ellenébeni önbiztosításunkra is.

3. Két személy egyesülhet, hogy bizonyos tőkét vagy jövedelmet biztosíttasson a tovább élőnek, vagy előre meghatározandó egyiköknek részére. Ez esetben van egy házaspár, két testvér, két barát s tb. A túlélő' jólétének kívánata mindkettejüket érdekeik' egyítésére birja.

Ezek a tulajdonképi életbiztosítások. Kapcsolatba szoktak hozni ezekkel egy negyedik életbiztosítási módot, mit halasztott jövedelmeknek (annuités differéés — Leibrenten) nevezünk, s ide tartoznak a takaré-, gyermekek', munkások' gyámolítására szánt pénztárok s tb. Ezen biztosítási mód' célja bizonyos tőkének vagy jövedelemnek szerzése egy előleg kinézett korszakra vonatkozólag, mikoron a nyugalom' szüksége s a számosabb fogyatkozások beköszöntnek. Egy családtya, katona, gondvagy tisztviselő, kinek tisztességes házat kell tartania vagy olly költségeket tennie, hogy e miatt lehetlen vagyont gyűjtnie,

bizonyos kisded összeget évenként félre tehet ugyancsak, mi, a nélkül hogy kéjelmes életmódjában rövideséget okozna, olly eszközt biztosít számára, melly által gyermekeiről illően lesz gondoskodva, vagy olly tőkét alapít, mi egykoron, ha hivatalából kilépett, innen eredő veszteségét helyre pótlandja. Az olly ifju ember, ki néhány krajczárt naponta megta- karékolhat, vagy a gyermek, kit kereszt- szülői születésekor bizonyos összegcsével ajándékoznak meg, 20 — 30 éves korá- ban ez által olly tőkét teremthet elő, mely- lyel életet kezdhet vagy megházasodhatik.

E biztosításmód tehát eszközt szol- gáltat gyermekek' kiházásítására, valaki- nek meghatározott időben jobb sorshoz jut- tatására, vagy szűkös állapotból bizonyos jóléthez emelkedésre olly életkorban, hol nagyon kedves dolog élvezhetni az igye- kezet' gyümölcsit.

A biztosítási oklevélben kitűzött idő- pont előtt halála esvén valamellyik bizto- sítottnak, odavesz — úgy sincs már rá szüksége — minden befizetése, kamatjai- val együtt.

A biztosításmódok' bár mellyikét választja is valaki, a biztosított kötelezettségének eleget tehet, és pedig vagy egyetlen betétel' útján, vagy évi részadás által (= prix de l'assurance s primes d'assurance). Mint az évi részadás, úgy az egy betétel is a biztosított' korától függő, s hihető élethossza szerint változatos. Azok, kiknek életkora egyenlő, tökéletesen hasonló környületek között úgy fizetnek, mintha a halandósági listrom vagy tábla által kimutatott bizonyos közép élethosszsnak végén volna még mindenikök.

Innen önkényt kiviláglik, hogy annak, ki bizonyos biztosítási kötményre lépendő, szükségesképen ki kell pontosan mutatnia az ohajtott biztosításmódot, ennek tartósságát, a biztosítandó tőke' vagy jövedelmek' nagyságát, életidejét, a rendet mellyhez tartozik, s lakhelyét.

Nem czélunk bővebben fejtegetni azon hasznokat, mik az életbiztosításokból vonhatók, mert az ember' viszonyai olly sokfélék s különbözők, hogy szinte lehetlen

mindazon eseteket leírni, mik a gyakorlati életben előfordulhatnak.

Az életbiztosítások természetüknél fogva abban különböznek az életpénzektől, hogy az, ki élteire biztosít, csak évi összeget fizet, hogy egy tőkét nyerjen, míg az, ki maga' részére életpénzt alapít, tőkét fizet be készpénzben, s ezért von évi jövedelmet.

Az életbiztosítások a távoli jövőért gondoskodnak; jóélet mellett megtakarogat a jelenben néhány fillért azon szándékkal, hogy jövendőjét is biztosítsa. Az életpénzek ellenben — a tontinok' és jelölt főkre biztosítások' (sur des têtes choisies) ide nem értése mellett — hatásukat csak a jelenre nyilvánítják.

Az életbiztosítások semmi tetemesb áldozatot nem igénylenek; csak takarékot kívánnak; munka-kedvelést, rendet s nemvesztegetést idéznek elő, s jöhető nyomor-nak vetnek gátot. Kinek még semmije sincsen, kedve szeszsen általa, hogy valamicskét szerezzen. Az életpénzek ellenben kész tőkéket föltételzők; legotti él-

vezethez akarnak juttatni, és pedig lehető legnagyobbhoz. Ki itten vagyonos, tehetségét a jelen' élveinek feláldozza. (Ezt azonban nem kell érteni az elhalasztott életpénzekre, mint mellyekkel jövőnket biztosíthatni a szükség s fogyatkozások ellen, s nyugodttá, kellemessé tehetjük öregségünk' napjait.)

Ha az életbiztosításokat jól átgondoljuk, s azok' lényegét helyesen fogjuk fel, a belőlük eredő haszon legott kitűnik. Az általuk fölkarolt érdekek' sokfélesége ajánlja őket. A szegény' fillére, a cseléd', kézműves' és művész' takaréka, a tisztviselő' kiszakasztott fizetése, az előrelátó' megtakargatott vagyona s a dús' túlteljes kincse ez úton az idővel gyümölcsöznek, s bizonyos haszonnal kamatoznak.

A halhatlan Le Laplace gróf „Théorie analytique des probabilités“ czimű könyve' 444-ik lapján így ír: „Les établissemens, dans lesquels on peut ainsi placer des capiteaux et, par un leger sacrifice de son revenu, assurer l'existence de sa famille pour un temps, où l'on doit

craindre de ne plus suffire à ses besoins, sont tres-avantageux aux mœurs, en favorisant les plus doux penchans de la nature. Ils offrent les moyens d'echanger le superflu contre des ressources assurées dans l'avenir. Le gouvernement doit donc encourager ces établissemens, et les respecter dans ses vicissitudes; car les espérances, qu'ils présentent, portant sur un avenir éloigné, ils ne peuvent prospérer qu'à l'abri de toute inquiétude sur leur durée."

Élethbiztosítási intézetet képezni leg-egyszerűbb, -emberbarátibb s -méltányosabb mód az, hogy egy nagy csoport egyén, kik bizonyos összeg pénzt ki tudnak tenni, lépjenek egymással társaságba olly formán, mikép egymás közt mindenikök legyen egyszersmind biztosító is, és biztosított is. Az illy nemű öszszeköttetés neveztetik aztán „kölcsonös élethbiztosítási társaságak."

Az intézet' alaptókéje (Fond) mindazon betételek s évi részadások által képeztetik, mellyeket mindenik tag

olly célból fizet, hogy utána több vagy kevesebb idő multával bizonyos tőkét vagy jövedelmet vonjon. Ez alaptókének olly móddal szükség rendeztetnie, miszerint az idő kedvezése mellett annyira nőjen, hogy a társaság pontosan teljesíthesse a minden tagjaira vonatkozólag vállalt kötelezettségeit.

Eképen a társasági tagok maguk vezetik az egészet; gyűléseket tartanak, szabályokat alapítanak, maguk közül elnököt, több igazgatókat s vizsgálókat választanak, kik minden fizetés nélkül hivataloskodnak; ők intézkednek az alaptóke gyümölcsöztetése, ők örködnek a vagyon helyzetére s biztossága felett; ők határozzák el azon összegek maximumát és minimumát, miket biztosítani lehet; ők állítják meg a betételek s évi részadások nagyságát, ők állítják meg az alaphatározatokat, s ők tesznek módosításokat különös eseteknél; ők rendszerezik a kormányzás külön ágait, rendet s kellő takarékos hozandók abba, hogy a visszaéléseknek vétessék eleje s lehessen kikerülni

minden ellenmondásokat. Joga van minden biztosítottnak, hogy a nagygyűlésen jelen lehessen s ellenőrködjék a rendszabályok felett. Hogy pedig a bölcs ügyvitelt illetőleg biztos kezesség legyen, s kikerültessék minden tanácskozási zavar: az igazgatók, biztosok s minden tanácskozási tagok egész éltekre biztosítottak legyenek némi összegig.

A kamatláb, melly szerint a tőkék kiadathatók, elhatározza azon kamatlábot is, melly után a betételeket s évi részadásokat kell kiszámítani; egyiknek mindig magasabbnak kell lenni, mint a másnak.

A tagtársak' adományai a kamatokkal s kamatok' kamatjával képezik aztán a biztosított összegeket, s állítják elő azon osztalékot, melly a tiszta maradékokból kerül ki. Ez osztalék a tagtársak között kiadatandó azon arányban, mint befizetésük történt volt; azonban az okosság azt kívánja, hogy e kiosztás csak részleg essék meg, s a benmaradott részből alakíttassék tartaléki alaptőke.

Minthogy pedig az idővel s külső eseményektől függő s elláthatatlan ezer körülmények' következtében változhatik a kamatok' gyümölcsöztetésének módja, mikéntisége, esetei és alkalmi, s minthogy másfelől a társaságot szükségesképen érdeklő ügyei' miként állásának minél pontosabb ismerete: felette nagy fontosságú azon korszak' megállítása, mellynek lefolytával végszámlatot (Bilanz) kell tenni.

A kölcsönös biztosítás' rendszerének ezen általános előterjesztéséből kiviláglik, hogy ebben oda van irányozva minden, mikép mindenik tag' jóléte a lehető legkisebb költséggel eszközöltessék. A tagok nem csupán arról lehetnek bizonyosok, hogy a biztosított tőkét vagy jövedelmeket kikapják, de olly szerencsés fordulatot is várhatnak, hogy azokat két-, sőt háromszorozva is láthassák.

E rendszer' számos hasznainak méltánylása ki nem maradhat, ha összehasonlítjuk a közönséges móddal.

Leggyakrabban különös társaságok alakulnak, alaptőke' kitételére. Kiváltsá-

gokkal ellátva, miknek erejénél fogva különféle czímek alatt lépnek életbe, nagy zajjal hirdetik magukat; de az illy nemü intézetek kisebb nagyobb mértékben önző nyereszkesedési vállalatok, s így a méltanyosság' elvének is csak ezen irányban felelnek meg.

Az illy társaság' képzésére összeálló egyének aláírnak bizonyos társulati köteleményt, mellyben az átvállalandó ügyek' természete s kiterjedése meg van állítva. Meghatározzák az alaptőke' nagyságát, mellyel munkálandók, s minek biztosítási tőkét kell képeznie. E tőkét rendszeren két nemü részvények' útján állítják elő, úgymint: részvények' útján, mellyek bizonyos, meghatározott nevekre szólnak, s ollyak által, mellyek az átadóra irányozvák.

A bizonyos nevekre irt részvények a neveknek egy e végre szolgáló könyvbe iratása által terjesztetnek elé, miről az aláírók illő sajátságokkal ellátott bizonyító levelet (részvényi bizonyítványt) kapnak.

Ezek majd mindig a társaság' alapítói között osztatnak ki, egyébiránt a megál-
lított kötményben elhatározott számuk le-
vén. Az illy részvénybirtokosok nem kö-
teleztetnek az aláirt egész összeséget leg-
ottan befizetni, hanem csak bizonyos ré-
szét akkor, midőn a társaság alakulva van.
Ha azonban veszteség jőne közbe, vagy
olly más valami körülmény, mi az első
befizetési összeget megapasztaná: tartoz-
nak bizonyos idő alatt az illető felszólí-
tásra utánfizetést adni, mellynek mennyi-
sége az aláirt összegig hághat.

Az átadókra irányzott részvények ez
előbbiekkal egybecsüek; azonban hogy el-
adásuk s kicserélésük könnyíttessék, ap-
rúbb összegekre osztatnak, mik ugyanany-
nyi részvénytörédeket (coupon) képez-
nek, mellyek készpénzért akarkinek is
kiadatnak. Ezen részvénytörédekek ingó
s elidegeníthető vagyonnak tekintetnek.
Birtokosuk tehát szabadon rendelkezhetik
felőlük, s ha készpénzre van szüksége,
a kereskedők' csarnokába (Börse) vivén,
a szerinti összeget kaphat érte, a mint

a társaság' hitele erősb vagy gyengébb bizodalmat sajátol.

A főrésztvényesek s a bizonyos mennyiségű elidegeníthető részvények' birto-
kosai mindnyájan összegyűlnek, elinté-
zendők a közügykezelést. Nagy és kis biz-
tosságokat alakítanak, igazgatókat, ügy-
vivőket s tb. neveznek ki, kiknek szol-
gálatra vagy állandó, vagy ideiglenes, vagy
fizetéstelen, vagy fizetéssel járó. Kijelölik
a részvényesek' azon osztályait, mellyek-
ből a hivatalosoknak választatniok kell,
s meghatározzák ezen főügyvivők' számát
s iránylagos előjogait.

Ha végre mindent elintéznének, köz-
rebocsátják a célba vett vállalatuk' ter-
mészetét, alapját s hasznait előadó ,pro-
spectus'-t, mit a velük kapcsolatba jőni
kívánók' bizodalmának kikérésével végez-
nek. Meg kell azonban jegyezmem, hogy
mostanig kevés szó lehet a biztosítottak'
sorsárul. Ez utóbbira vonatkozólag való-
ban igen különbözőleg áll minden, mint
az előbbi rendszernél.

Azon társulatok, mellyek' körébe minden befoglaltatik, felelősek is mindenről. A biztosítottak csak a szükségükhez mért kötmény' végrehajtása után jelenhetnek meg személyesen, s azokat illetőleg csak akkor vizsgálhatják meg maguk, ha vajjon az őket illető feltételekben érdekeik pontosan vannak-é rendezve; egy szóval nem marad hátra egyéb, mint nyugton bévárniok az időpontot, mellyben a kikötött biztosításnak teljesíttetni kell.

Az életbiztosítások' gyakorlati életbe léptetésének e két módszere van. — Egyiket a mástól „kölcsönös életbiztosítási intézet“ s „részvény-társulatok“ nevével különböztetjük meg.

A két rendszer közül mellyiknek van a másik felett elsősege, kitüntetjük az által, hogy az alapjokúl szolgáló általános elveket előadjuk s az ezekből folyó következéseket vizsgálat alá vonjuk, az egészet tapasztalati eredményekkel támogatván.

Bár mellyik rendszernél komoly vizsgálatra kell venni két nevezetes szempontot.

Ismerni kell tökéletesen s mindennek előtt a kamatlábot, melly szerint a társaság az összetett pénzmennyiséget használhatja; ekkor meg kell állítani azon kamatlábot, melly szerint a betételek s biztosító évi részadások számítandók; ugyanis önként kiviláglik, mikép a' társaság annyival képesebb a' biztosítottak' hasznát emelni, minél több nyeresége van tőkék' kezeléséből.

A második pont a halandósági laistrom' választását tárgyazza. Kissé maradjunk azon főnézpont' vizsgálatánál, mellyből ezen választásnál ki kell indulni. Első tekintetre nem kis feladatnak tetszik a halandóság' törvényének megállítása. Az élet' tartása a külön egyénekre vonatkozólag különböző: úgy látszik, hogy vak esettől függő minden ember' halála, s létele' végét senki sem tudja.

Ha azonban nagy mennyiségű eseményeket vizsgálunk, s ezeket hasonlítjuk:

az ezer szabálytalanságok közepette bizonyos rendet s szabályos haladást fedezünk fel, mitől a természet soha sem távozik. Így van a dolog azzal is, ha nagy csoport halandósági laistromot veszünk együvé; legott nagy pontossággal megmondhatjuk, hogy az ugyanazon koru egyének' bizonyos összege közül minden év' végén hány van életben.

Ha e vizsgálatokat különböző helyeken s időkben ismételjük, kiviláglandik, hogy a halandóság' törvénye külön országokban különböző; más egy nagyobb, s meg más egy kisebb városban, így városon és falun, s módosítatik azon változás' következtében, mit a miveltség nyer az idők' folyamán, — igen a tudományok' és mesterségek' haladása, szokások' és erkölcsök' különbsége s tb. szerint. Egyik nemnél nem az, mint a melly a másnál, — így a különböző foglalkozási módok is egyenetlenséget eszközlenek s tb. s tb. Valóban nehéz, s szinte lehetlen általánosan érvényes laistromot szerkeszteni a hihetőleges élethosszaság' meghatár-

zására. Illy nemű jó táblákat csak bizonyos kiterjedésű országokra alkalmazhatni.

Ha biztosítási intézetet akarunk állítani, meghatározandó az ország, továbbá a terjedtség, mit az intézetnek adandunk, s azon személyek' osztályzata, kik az intézetbe lépni fölszólíttatnak. Ekkor az azon országbeli illetén egyének' halandósági laistrema elkészítettvén, használni lehet legott az intézethez megkívántató czélokra.

Az intézet a biztosítottak' haláláról vigyen pontosan jegyzőkönyvet, hogy utóbb saját észrevételei után készíthessen új táblát (laistromot), csak az illyen lehetvén rá nézve valóságos jó.

Ismételjük újolah, hogy a kamatok s hihető élethosszuság, az idővel együtt, tesznek bennünket azon állapotba, mikép a kapott és befizetett összegeket bizonyos évek' lefolytán valódi tőkékké változtathassuk; ha a bevételek' eredménye a kiadásokéval öszvechasonlíttaték, ítélhetni

el, vajjon az intézet nyert-é, avagy vesztett a számítástól kezdődő időszak alatt.

A végszámolat' tételének ezen szám-tudományi módszere a biztosítás' elméletét egyetlen föladatra viszi vissza, tudnilik a közép kamatláb' kitalálására, melly, mint alap a betételek' s évi részadók' kiszámításánál, a bevételek' s kiadások' tökéletes egyenlőségét idézi elő.

Nevezetes körülmény itten az, hogy egy bizonyos pontig ezen közép kamatláb' kitudása a kölcsönösségen nyugvó rendszernél nem mulhatlanúl szükséges, mert itt nincs két külön érdek — minden közös. Ha a közép kamatláb inkább vagy kevésbé nagy, az ebből folyó következesek mindenik biztosítottra nézve ugyanazok, s miket követelhetnek, az összegek mindig nyujtott áldozataikkal állnak arányban.

Egészen másként áll a dolog a részvénytársaságokkal, holott azok' rendszerre nem enged távozást a közép kamatlábtól a nélkül, hogy a két felekezet' vala-

mellyikének érdeke ne kockáztassék. Lássuk ezen állítást közelebbről.

Midőn két felekezet nyereszkedési kötményre lép, indoka mindeniköknek kétségtelenül azon gondolat, hogy nyereségük leend utána. Ha a' célba vett nyereszkedés' elvében e kettős cél' teljesítésének eszköze nincs befoglalva, úgy a kötmény igaztalan, s olly törekvést palástol, miszerint a ravaszság és jogtalanság szedjék rá az együgyűséget s tudatlanságot. Ha tehát az életbiztosítási társaságok morályos célúak s valódi hasznosak akarnak lenni, a közép kamatlábot szükség úgy állítaniok meg, mikép ez egyesítse a biztosítók' érdekével a biztosítottakét is.

Az egyezkedő felek' érdekén értünk kell azon tiszta hasznot, mit alapítókéjük jövedelmez. A biztosítottakra nézve ezen érdekek könnyen meghatározhatók; nem ez az eset azonban a biztosító társaságokra nézve, minthogy ezek sok föltételek alá vettetévk. E társulatok az intézet' emelése' tekintetéből tetemes pénz-

előlegezéseket adnak, sok költségeket állnak ki, még mielőtt hatásuk kezdőd-
 nék, s munkálatuk' első korszakában ezer
 viszontságnak kitétvék. A biztosítottak-
 nak mindeddig semmivel sem kell küzd-
 niök, semmi veszélyben nem forganak.
 Ők, biztosítást eszközlendők, csupán ak-
 kor lépnek elő, midőn minden nehézség
 elhárítva, s az intézet szilárd, tartós ál-
 lást nyert.

E szerint nekik nem tulajdoníthatni
 jogot ugyanazon hasznokhoz, mellyek
 azokat illetik, kik mindent kockáztatnak
 s mindent veszthetnek. Ha tehát e társula-
 toknak mindazt meg akarjuk adni, mit
 szoros igazságilag követelhetnek, úgy a
 kiadásokhoz számítandók nem csak az
 igazgatási költségek (Regiekosten) s a biz-
 tosítottaknak fizetendő összegek, hanem az
 előlegezett tőkék' kamatai is, valamint
 fáradságuk' jutalma, s e felett bizonyos
 tiszta nyereség. Itt a dolog nem úgy áll,
 mint a rendes kölcsönadásnál, hol a köl-
 csönzőnek a méltányosságnál fogva, mit
 a számvetés igényel, kell visszafizetnünk.

Ha a biztosítottak egy társaságba léptek, rájuk nézve ennek jóléte többé nem lehet közönbös; a biztosítókkal már némi kapcsolatban állanak, mi által bizonyos viszontagságoknak közösen vannak alávetelve.

Közös kívánatuknak oda kell irányoztatnia, hogy a kedvetlen események távolíttassanak el, s e célra erejüket kölcsönösen szükség egyesíteniök. E szerint a biztosítottaknak azon meg kell nyugonniok, hogy a társaság maga részére tartson meg némi hasznot, mi által munkálati körének szembetünő szélesbítése mellett képezhessen olly alaptőkét, mellyel lehessen egyensúlyt tartani a külkörnyületek által koronként előidézett szabálytalanságok ellen. Illyetén elővigyázat nélkül félhetne a társaság, hogy olly állapotra süllyed, mikép köteleztetését nem fogja teljesíthetni, s olly viszontagságok közé jut, mellyek bukását mulhatlanul magok után vonandják.

Ezen nézetekből önként kiviláglik, hogy a részvénytársaságokra nézve a kü-

zép kamatláb nem lehet az, melly csupán a biztosítottaktól a társaságnak fizetendő összegek s a társaság' jövendő fizetései közötti tökéletes egyenlőségen alapszik; minthogy továbbá valamelly társaság csak akkor vállalhat el biztosításokat, ha a nyereség' lehetőségének magas foka mutatkozik: a közép kamatlábot csupán azon, közép s ő' határozhatja el pontosan, melly a nyereség' azon része között van, miről a biztosítottak lemondhatnak, s megint azon része között, melly az intézet' minden kiadásainak födezésére szükséges. Minél egyremunkálóbbak a biztosítottak s a társaság, annyival inkább közelít a kamatláb azon közép ponthoz, mellynek minden érdekeket egyítnie kell.

A közép kamatláb' meghatározása, a feljebbiek szerint, részvénytársaságoknál nagyon fontos. Igen kell őrizkedni a szokáshoz folyamodástól, s senki se higye, hogy elégséges kitudakozni más intézetek' eljárását, és ezt követni. Itten a komoly fontolás alá veendők' egész csoportja tűnik föl. Az e tekintetben szükséges útmu-

tatást a számtudomány adhatja, jelesen a hihetőségi számítás. Csupán ez fejthet ki minden összevetéseket (combinatiokat), s tünteti ki alapelemeinek kölcsönös függését, midőn a multak' csoportos tényeit azon célból vizsgálja, hogy a jövő eseményekre világosságot áraszson, s számunkra elveket, útasító szabályokat, hasznos eredményeket idéz elő; megmutatja továbbá a tévelygésre vivő ösvényeket, s helyre igazítja azon nézeteket, mik előítéletekből s szokásokbul származnak. Ha valamelly társulat halandósági viszonytagságoknál kockáztatja tőkéit, csupán a számvetés mutatja ki a remény' azon fokát, mellyre vállalata' sikerülését emelheti. A társulat nyereséget vár, s számíthat is rá; azonban ugyanannyi oka van félni, hogy a nyereség kimarad; nyerhet, de veszhet is. Mi hihetőség szól a nyereség, s mi a veszteség' részéről? A számítás e kérdésekre is megfelel, midőn a jó-és balszerencse' kölcsönös befolyásait összehasonlítja, s itten változhatlan adatokra, pontos tapasztalatokra támaszkodik.

Mind e mellett életbiztosítási intézetnél, származása' elsőb éveiben, csaknem minden a csupa hozzávetésen nyugszik, s ha gyakran és figyelemmel átvizsgáltatik ügye, ritka eset, mikép súlyiránya ne zavartatnék egyenetlenségek miatt. S ha igen: sietni kell ez egyenetlenségek' elhárításával, hacsak végveszély' martalékaúl nem szánók az intézetet; e két eset' valamelyikének ugyanis szükségkép meg kell történnie. Amaz egyenetlenségek vagy a biztosítottaknak túlkedvezők, vagy a biztosítóknak; ha amazoknak, úgy a társaságnak az őt nyommasztó terű alatt bukni kell, s ha ezeknek: munkálataikat álnokság bélyegzi, és mert bizodalmat nem gerjeszthet, előbb utóbb megsemmisül az intézet.

Az okos, fölvilágosult, rendet s takarékot kedvelő, nyiltszivü, egyencslelkü ügykezelők a tapasztalatot haladék nélkül hasznukra fordítják, s az itt-ott elkövetett hibákat arra használják, hogy számítgatásaik' s hasonlításaik' sora' következtében mindennemü bevételeik s kiadá-

saik között állítsanak illő súlyegyent vagy amazok' növelése, vagy ezek' apasztása által. A társaság csak ez úton juthat igazságos nyereséghez, de erre számolhat is bizonyossággal, minthogy az egész nyereség' megosztása a legméltányosabban, lehetőségig arányzatosan történt, s következőleg a reményhez is egyenlő jog képeztetik.

Röviden: egy illy társaság soha nem mellőzheti a halandósági táblák' tökélyesbítését s a közép kamatláb' megállítását a betételek' s évi részadók' kiszámítása' tekintetéből; mondom, e két pontot soha sem tévesztheti szem elől, mivel ezeket egyszerre eltalálni nem lehet, s mivel itten csak a számvetés és a társaság' különös tapasztalatai vezetnek bizonyosságra.

Ha ekkor pénzt a társaság számos és különböző módokon használja, ezek által mindennemű biztosítási nyereség középértékre vitetik; ez azon nyereséggel, melyet a pénztár a szerencsétlen körülmétek közepett elholtak' részéről kapott, olly állapotba helyezendi a társaságot,

miképen a tagok iránti kötelességeinek, kik a kötmény' teljesítését sürgetni jogosítvák, megfelelhet, s a dolog' állása mintegy olly forma leend, mintha valamennyi biztosított a végre tette volna tőkáját össze, hogy szerencsétlenség' esetére bizonyos számú egyének közül a rövidebb él-tűek a tovább élők' állapotát egyenlítsék ki.

Az előadottak' szem előtt tartása által a társaság nem annyira nyereszkesedési egyesületként tűnend föl, hanem inkább hasonlítni fog valamelly képzelt társas összeköttetés' közbenjáró ügyvivőségéhez, mellynek elhivatása az egyik oldalról bevétel, hogy más részről tehessen kiadásokat.

Ezek azon biztos elvek, miket minden életbiztosítási társulatnak követnie kell. Szigorúságok miatt az életbiztosítási intézetek sem közjöveldelmi forrásoknak, sem ipar-eszközöknek nem tekinthetők a hirtelen gazdagulásra; hatásuk a nyerkór-ságos előtt igen lassúdad s késő.

Csak azon társulatok víhatnak ki közbizodalmat s állandóságot, mellyek egye-

nes s okos szándokkal lépnek életbe, s kötelességökül tűzik a közönséget meggyőzni azon számtalan szolgálatokrul, melyeket az életbiztosítási intézetek árasztanak az emberiségre; csupán az illyek hitethetik el magukkal, hogy az intézkedésök alá vett összegek a tudomány' segéde mellett a biztosítottak' hasznára leendnek s hogy e kívül a biztosítók is némi nyereséget kapnak. Kell-e többet várni ennél a jó biztosítóktól? Össze kellene tán hasolítnom legitten a két rendszert, azonban nagymennyiségü s nagy-fontosságú környületek vannak még, mik ön' figyelmét tovább is igénylik. Csak pillanatig késsünk a már érintett biztosító intézeteknél, s ez egyszerű tekintet ön' ítéletét megállapítja a nélkül, hogy rá megjegyzésekkel s magyarázatokkal kellene hatnunk.

Első életbiztosítási intézet az, melyet 1706-ban, Angliában, Anna királyné engedelmzett volt. Ez mai nap is 'bártságos társulat' néven ismeretes.

Ennek semmi gyakorlati tapasztalás nem dolgozván keze alá, egész csoport hi-

bát követett el; azonban lassanként botlósít átlátás s kijavította. Betételei és évi részadói mostan számítás' útján határozvák el, tekintet levén a halandósági táblára s egyénei' életkorára. Legújabb tudósítások szerint a társaság a kölcsönösség' elvét követi, s olly szerencsés helyzetben van, hogy mindenik tagjának 180 ft. st. jövedelmet biztosíthata, és pedig függetlenül azon osztalékoktól, mellyeket a tartaléktőke' növekedése időről időre nyújt, s függetlenül azon összegtől, mellyre biztosítási kötményeiknél fogva jogosítvák.

A fennálló életbiztosítási intézetek' legszebbek közé tartozik, melly 1762-ben, 'equitable Society' név alatt lépett életbe. Rendszabásai mindazon kívánatoknak megfelelnek, miket fennebb a kölcsönösségi rendszer' vizsgálatánál előadánk. Tagjai egymás közt kölcsönösen biztosítvák, mindnyájuknak egyenlő jogai az intézet' jótéteményeihöz, ha egész életre biztosíttatának; azon tagoknak ellenben, kik csupán bizonyos számú évekre biztosítvák, csupán az ezen időkhöz mért osztalékhoz van joguk.

Az 'equitable Society' számolásait minden tíz évben rendezik, minden osztalék' harmadát félre teszi tartalék-tőkéje' növelésére, s a más két részt a biztosítottak között elosztja, biztosított összegük' és azon idő' aránya szerint, mellytől kezdve biztosítottak. Az illy módon mindenik tagnak jutott részek a biztosítási kötményben föltett összeghez tételnek, úgy hogy aztán a kötmény' kitelése után a biztosított sokkal nagyobb összegre számíthat, mint mekkoráról biztosították.

Hogy e rendszernek a biztosítottakra vonatkozó hatásáról pontos fogalmunk lehessen, tekintsük meg a mondott társaság' munkálatait' eredményét az 1770-, 1780-, 1790- s 1800beli végszámolati időszakokban, s bizonyos an méltánylani fogjuk azon szaporodást, mellyet ez időpontban a biztosított összegek csupán a fölesleg' hatása által nyertek. Úgy találjuk, hogy 1809nek végén ama szaporodás

25%-re megy, ha a biztosítás 1800ban,
 86 „ „ „ „ 1790ben,
 180 „ „ „ „ 1780ban,

290 „ „ „ „ 1770b. s
 378 „ „ „ „ 1762b.
 köttetett, vagy más szókkal: azon sze-
 mély, ki életére 1000 ft. st.-et biztosítta-
 tott, örököseinek

1,250 ft. st. - et hagy, ha	1800ban,
1,860 „ „ „ „	1790ben,
2,800 „ „ „ „	1780ban,
3-900 „ „ „ „	1770b. s
4,780 „ „ „ „	1762ben

történt a biztosítás. Ebből látható, milly
 rendkívül sebesen növekednek értékekben
 a biztosított összegek. 2)

Az 'equitable Society' a legszebb in-
 tétzet, melyet mintául ki lehetne állítani.
 Hitele iszonyu, a benne helyezett bizoda-
 lom határt nem ismer; szerencsés terjedé-
 sét ballépés soha nem akasztá el. Alapjai,
 mellyeken nyugszik, biztosok és állan-
 dók; szabályai magukba foglalják mind-
 azt, mit csak emberi okosság kigondolha-
 ta az intézetnek minden jövődóbeli ártal-
 mas elvek' ellenében ótalmazása' tekin-
 tetéből.

Ánglia különböző időszakokban, midőn számos nyereszkesedési vállalatok tűntek föl, egész csoportnyi biztosítási intézetet látott származni. Majd ugyanazon időben állott elé mindnyájok inkább vagy kevésbé pompás s több- vagy kevésbé különös czímek alatt. Hirdetésében némelylikök kifejezé, mikép mindennemű biztosítást átvállal, míg a többek mondák, hogy az emberi társaság' némelly szükségeire szorítkoznak egyedül, p. o. az öregekére, papságéra, katona-személyekére, gyermekekére s özvegyekére.

Ez intézetek' legnagyobb része elhala. Azon pillanatban keletkezvén, mikoron nyereszkesedési dűben volt egész világ, nem sokára a verzenyzés közben, mellyet ki kelle állniok, enyészetök felé siettek. Meg voltak győződve, hogy csak rövid életök leend, s ennyiből mindent elkövettek a közönség' bizalmának rászedésére. Visszaélésök annyira ment, hogy a kormány kényszerülve lön módokat lelmi, mik által a kereskedést s ipart fenyegető rendeletlenségeknek s zavaroknak vétes-

sék elejük. Több tudósok fáradozának az-
 zal, hogy írásaik által világosítsák fel azon
 szerencsétlenek' tömegét, kik minden fon-
 tolgatás nélkül rohanának e csalfa szem-
 kápráztatás által fődözött mélységbe lők-
 ni vagyonaikat. Többek között dr. Price
 igen derék munkát adott ki, 3) mellyben
 ez intézetek' belrendezetének szellemét ma-
 gyarázza, s minden gyűlöletes s igazság-
 talan oldalait fölfedi.

E munka' megjelentével okult a kö-
 zönség, s egyszersmind menekült túlzó
 buzgalomhevétől. Több nyugalommal kez-
 dett itélai, s jobban megkülönböztetgeté
 az intézeteket, mellyektől valódi haszno-
 kat lehetett remélni, átellenében azoknak,
 miknek szándékuk csalás. Az ,amicable'
 s az ,equitable Society' távol attól, hogy
 ez utóbbiak közé soroztassanak, újabb jo-
 gokot nyertek a közönség' bizodalmaéhoz.
 Más intézetek átlátván, hogy maradásuk
 méltányosabb elvekhez térés által föltéte-
 leztetik, legott mellőzni kezdék tervök' hi-
 báit; némelly intézetek önként felbomlot-
 tak, s végre néhányok nyomorú rendsze-

rökhöz ragaszkodva, hitel-hiány által üldöztetének, a közönség' megvetését vonák magukra, s csak hamar érezniök kelle az általános Lukás' szomorú, de megérdemlett hatását.

Jelenleg az ,equitable' és ,amicable Society'-n kívül egész csoportnyi biztosító intézet van Angolországban. Ezeknek mindenik: az ,equitable Society' biztosítási előszámolatait vette föl. Jóval egyszerűbbnek, kényelmesbnek s költségtelebbnek találták ugyanis a már kész táblákat lemásolni, semmint újakat számítani ki, mellyek a biztosítottak' érdekének inkább megfelelhetének. E szerint hasonló biztosítási összegekre vonatkozólag a betételek s évi részadók mindegyiknél ugyanazok. Ebből világos, hogy ha valamelly részvénytársasággal lépünk kötményre, ámbár növekedő haszonra számítani sem lehet, mégis annyiban kerül, mint a kölcsönös társasággal kötött biztosítás, holott itten az eredetileg biztosított összeg' érteke mindfolyvást növekszik.

Ez is azon kimagyarázhatlan ellenmondások közé tartozik, melyektől ez intézetek hemzsegnek, s azon kérdés ötlük fel természetesen: mint tarthatják fenn magukat az illetén részvénytársaságok a kölcsönösek átellenében? Mert mellőzve ama pénzbeli hasznot, melyet példa' okáért az 'equitable Society' nyújt: a társaság-gerjesztette bizalomból és biztoságból folyó erkölcsi felsőség is tekintetbe jó. Önmegnyugtatóására mindenik biztosított maga is örködhetik biztossága felett, és pedig azon jogánál fogva, hogy a társaság' tanácskozásaiban szózata s vélemény-közölhetése engedtetett.

Itten minden külön nézetek közrehatnak, és semmi határozat nem tétetik, melly a közkiváratnak s mindenek' érdekének meg nem felelne.

Ellenben részvénytársaságoknál az ügyvitel az alapítók' kezeinél van, s a biztosítottoknak a tanácskozásoknál része nincs; lássanak bár ezek hamislelküségét, rendetlenséget s bármi visszaélést férközni az igazgatáshoz, nem lehet a garázda-

ságot megróniok s javaslaniook valamelly segédeszközt. Sőt még több: ha az intézetet bukás fenyegeti, majdnem kényszerítve vannak a kárt az elsúlyedés' előálltának esetére még nagyobbítani; elképzelhetni ugyanis, hogy a biztosított, ki az évi részadókat a biztosított összeg' nem sokára kapása' reményében több eszten-dőn keresztül fizeté, mostan némi összeget újból koczkáztatni fog, gondolva, hogy az intézet tán újra lábra állhatand.

Azonban ön tán mondani fogja, hogy a társaságok választanának kormányzásaikra egyeneslelkü férfiakat; férfiakat, kiket becsül, kikhez bizodalma van a közönségnek, kik magukat mások' vagyona' intézőinek tekintvén, soha ne adnák egyezésüket olly rendszabályokhoz, mik becsületöket kisebbítenék.

Ezen megjegyzés, uram! az ön' szívéhez s gondolkozásához méltó. Ha mindenki így gondolkoznék s ezzel következetesen cselekednék, az elővigyázati rendszabályok' ismerete fölöslegessé válnék; azonban tárgyunkra vonatkozólag előre

föl kell tennünk azon esetet, hol az ilyen emberek' száma többé nem tarthat súlyegyent a részvényesek' nagy tömegével, kiknek minden igyekezete igen gyakran csupán és egyedül a nyereségre van irányozva.

E felett ezen emberek' szolgálata nem állandó, hanem megszűnik bizonyos idő' végével. A társaság' nagygyűlései csupán részvénytulajdonosokból állanak; pártszellem s ármány az intézet fölébe olly személyeket állíthatnak, kiknek jelleme és elvei a közbizodalomnak többé ama kezességeket nem adhatják.

Szabad legyen ismételnem, mi előttem olly régen és gyakran elmondattott; e társaságok származásukat nem haszonkeresetlenségnek köszönhetik; idegen ügyekkel csupán önérdekükért terhelik magukat, s elveikhez híven csak azt teszik, mi rájok nézt legjövödelmezőbb.

Ritkán szorítkoznak azon foglalatosságokra, mik végett egyesülének. A gyakran igen is kizáró szabadalmaikra tekintet nélkül mindig csak azon igyekeznek,

hogy kútfőket teremtsenek, gyorsabb s jövedelmezőbb nyereséget adókat. Azonban mivel próbáljanak szerencsét, ha az intézet' segédforrásival nem? Ha az ügykezelésre megbizottak nyereségvágy miatt a szenvedélytől magukat elragadtatni engedik, s ha a nyereség' legkisebb hihetősége elégséges birvagyukat ingerelni: miként fogják szem előtt tartani azok' sorát, kik jövendőjüket kezökbe helyezék? Fognak-é az illyek azon kötelességekre gondolni, miket jövendőben teljesíteniök kellene? igen-é a réájok nehézlő felelőségre? —

A csalt remények' s az általok tönkre juttatott családok' szivet szaggató képeit leföstendik-é maguk elébe?

Senki se vélje, hogy túlzok; a tapasztalás eléggé igazolja, mikép e veszélyek nem csupán képzeletiek.

Ki a Price? , Morgan' Baily' s több más angol s franczia irók' munkáit olvasá, látandja, milly nehéz ótalmazni a biztosítottakat, s milly bajos kikerül-

ni, hogy az olly társulatok önzés' s nyereszkedés' martalékivá ne jussanak.

Minthogy ez intézeteknek semmi olly életművi rendszerök nincsen, melly a biztosítottaknak érdekeik felett órködést adna, mint lehet az ügyekezési visszaéléseket lefátyolozni? Mint tudjuk kiismerni az ügykezelők' vétségeit, helytelen lépteit s tapasztalatlanságát? Mint vigyázhatni az alaptőke' állapotára s használtatására? Hogy lehet meggyőződésre szert tenni, mikép a pénzek sajátképeni céluktól el nem vonatnak, vagy ellenben olly úton használtatnak, miszerint az intézet' sorsa veszélyeztethetik? Végre hogyan tudhatni meg, ha vajjon az osztalék nem roszkor határoztatik-é el, s a maradék' fölosztása a terhekkeli arányban számíttaték-e ki? Az életbiztosítási intézetek nem az elsőbb években találnak nehézségekre; ugyanis ekkor kevés kiadásokat kelletik födezniek, s ilyenkor csak bevételei vannak. Ha e sok bevételnél öncsalódásba jőnek, s nem gondolnak az akkor teljesítendő kötelességeikkel, midőn a biztosítási köt-

mények idő folytával kitelnek: azt, mi csak a jövődő' biztosítéka vala, tiszta nyereségnek tekintik, s ha szinte nem félhetünk is ettől, vajjon, nem indítják-e forgásba a részvényeket mindenféle haszonhajtó vállalatot megkisértendő'k, hogy az intézet' tekintélyét föltételező nyereséghez jutni próbát tegyenek? A részvényekre alapított életbiztosítási társulatok' rossz eredményei félreismerhetetlenek, míg a kölcsönös rendszernél illyesmitől tartni nem lehet. Ez utóbbi rendszer' minden törekvései tiszták, kezelése egyszerű s nyilvános, czélja jótékony, s általában semmi sincs benne, mi egyenesség- s emberséggel nem hangzanék össze. Itt a közös biztos lét fölött minden tag örködik; a kötelességek jellem- s érdekekkel soha nem jónak összeütközésbe; szigorú rendszabályok jelölik ki mindenki' teljesítendőit, s az útat, mellyen haladnia kell; míg a takaré'k', okosság' s számítás' — mint kereskedési alap' — próbakövén meg nem

vizsgáltaték, nem kezdetik meg semmi munkálat. —

Itten a nyereszkesedésnek nincs szerepe, nem csúszhat be, s annyival kevésbé mégpedig, minthogy az alapszabályok igen-igen kevés ingert nyújtanak reá. A kölcsönösségre alapított társaságoknál polgártársaik előtt jó tulajdonaikat kifejthetni alkalom nyílik minden olly férfiaknak, kik igazi elveknél fogva, érzelmektől vezéreltetve, használni kívánnak; kik jóra hajlandóságtól s rendszeretettől lelkesítettnek, s kik távol minden haszonlestől, csupán a közjóért lángolnak.

Itten meg is állapodnám, azonban új nézetek tolokodnak elém; az angol társulatok idézék föl ezeket, s én olly helyeseknek találom, hogy lehetlen hallgatag mellőznöm.

Részvényekre alapított biztosítási társulatokkal lépni kötményre, mellyek a föleslegből soha semmit nem fizetnek vissza, félreismerhetlemül káros, midőn a kölcsönös intézetek ugyanazon áldozatok mellett sokkal tetemesb hasznot nyujta-

nak; még szomorúbb helyzetbe jőnek a kötményre lépők akkor, ha a biztosítási munkálatok nem alapulnak bizonyos közép kamatlábon s az általunk fölállított elveknek megfelelő halandósági laistromon.

Mint már említve volt, az *equitable Society*' tábláit fogadák el mindenik angol társulat. Véleményem' alapját az előttem fekvő megszerzhetett táblák' átvizsgálása teszi; ezek' rendezete ugyanaz, betételi s évi részadási összegeik ugyanazok, s csak némi aprólékos különbséget tudnak fölmutatni, azon különös módosításokból származókat, melyeknek alig van egyéb oka, mint a számításra vett adatok' különbsége. Azonban az *equitable Society*' biztosítási laistroma Northampton-város' halandósági rendén alapszik, s a 3 petes kamatlábot vevé föl.

Ugyanazon alapokat fogadák el e szerint a több társulatok is; lássuk az e körülményből folyó következéseket.

Dr. Price fennemlített munkájában fölhozza azon összehasonlítást, mellyet

Morgan az equitable Society' tagjainak 1768tól 1800igi halálozás-törvénye s a northamptoni tábla szerinti halandósági rend között tön. Úgy találjuk, hogy e táblák' eredvényeinek viszonya eként áll:

10től	30 évig	mint	1: 2,
30	„ 50	„ „	3: 5,
50	„ 60	„ „	5: 7,
60	„ 80	„ „	4: 5.

E szerint Northamptonban a halandóság sokkal nagyobb, mint az equitable Society' tagjai között, vagy más szókkal: Northampton' lakosainak hihetőképenei élethossza sokkal csekélyebb, mint az equitable Society' tagjaié, és pedig az egyébiránt tökélyesen hasonló környületek közepett az ide elébb kijelölt viszonyban.

Vegyük föl a svéd királyság' és a francia tentin-társulatok' halandósági tábláit, s hasonlítsuk össze az equitable Society' s Northampton' tábláival. Úgy fogjuk találni, hogy azok sokkal csekélyebbek ezek' elsőbbjeéinél, s sokkal te-

temesbek, mint az utóbbiéi, olyformán mégpedig, hogy a Svécziát és Franciaországot illető táblák inkább megközelítik az equitable Society' tagjainak halandósági rendét, mint Northampton' tábláiéét. Ez utóbbiak tehát a mondottak szerint kétségtelenül távolabb állnak az igazságtól; innen ha e táblákat vesszük számítási alapul a 3 pcentes kamatlábbal, melly minden bizonynyal igen alatt álló: az eredményképen előálló betételek s évi részadók körülbelől egyharmaddal lesznek nagyobbak, mint lennének akkor, ha a számítás a méltányosabb 4 pcentes kamatláb s a svéd vagy francia táblák szerint tétetett volna. Vegyünk fel erre egy példát.

Egy húsz éves személy egész életére biztosított 5000 ft. st.-re menő tőkét; akármellyik biztosítási intézet 2140 ft. st.- és 2 sh.-nyi betételt kíván, egyszerre mindenkorért.

Ha számítási alapul a 4 pcentes kamatláb s Svédhont illető halandósági tábla vétetett volna, ugyanezen személy csak 1422 ft. st.- és 10 sh.- et kell vala hogy

fizessen, vagy a Deparcieux' táblái szerint épen csak 1358 ft st.-et s 2 sh.-et. Ha pedig a 4es kamatláb helyett 5 pcentes vétethetnék föl, ama befizetések 1128 ft. st.-re s 10 sh.-re és 1078 ft. st.-re s 16 sh.-re szál-
lanának.

Ha azon egyén kölcsönös tár-
sulatnál biztosíttatja magát, a
béfizetett s befizetni kellett ő
összegek közti különbség sem-
mi károsodást nem von maga
után; ha azonban részvénytár-
sulattal lép egyezésre, 700—1000
ft. st.-el kétségtelenül többet fi-
zetvén, valódi veszteséget
szennved.

Mit itten az egyszerre befizetést ille-
tőleg mondánk, irányilag ugyanaz áll az
évenkénti részadókra nézve; ugyan-
is eként 108 ft. st.-et, 19 sh.-et kell fi-
zetnie, midőn a 4 pcentes kamatlábnál
Deparcieux' táblái szerint csak 71 ft. st.,
14 sh. s 3 denier kivántatnék, s 65 ft. st.
s 14 sh., ha 5 pcentes kamatláb állíttat-
hatnék meg. 4.)

Ugyanezen észrevételek, irányilag, a több biztosítási laistromokra is illenek.

Azon táblák, mellyek egymással azon esetre szövetkezett két egyén' biztosítását, ha az előre meghatározandó egyik a másnál előbb elhaland, illetik: nem pontosok, és pedig nemcsak azért nem, mivel az igen csekély kamatláb' alapúl vétele mellett a halandóságot nagyon alászámitó laistromból átkölcsönözvék, hanem azért is, minthogy a Simpson' — némelly esetekben csalékony — mathematicai módszere után számíttatvák ki. Az ezen rendszer' útján előálló eredmények ollykoron az igazi értéknél egyharmaddal nagyobbak. Ha e hiba kapcsolatba hozatik a northamptoni tábla s a 3 pcentes kamatláb által okozottal, midőn e két hiba egymást ki nem egyenlíti, képzelhetni a szerencsétlenségökre e hibás esetbeliekhez sorozandó biztosítottak' sorsát.

Példa'okáért ha egy 10 éves személy életére biztosíttat 100 ft. st.-et azon föltéttel, hogy biztosítási oklevele (Polizze), halála' esetében, egy másik — 60 eszten-

dós — személyre szállíttassék át: fizetnie kell, 'egyszer mindenkorra' 12 ft. st.-et, 18 shillinget s 6 deniert, vagy 1 ft. st.-et, 6 shillinget évi részadóképen valamelyikök' haláláig. Ha a módszer, mi szerint e bététel s évi részadók kiszámítvák, nem volna rossz, úgy bétételképen az angol táblák szerint csak 10 ft. st.-et s 13 shillinget kellene fizetni, valamint az évi részadó is 1 ft. st., 1 shilling s 5 denier volna. Ha pedig Deparcieux' módszerre vették alapúl a $4\frac{1}{2}$ pcentes kamatlábbal, a bététel nem menne többre 9 ft. st.-, 3 sh.- s 1 den. nél, s az évi részadó sem 18 sh.- s 9 den. nél, tehát körülbelől félsannyinál.

Ezek tények, mik elég érthetőleg szólanak. Azonban régóta nyilvánosságra hozatásuk mellett sem igen akarják, mint látszik, szívökre venni az angol társulatok; biztosítási laistromaik folyvást ugyanazok: semmi változtatást, módosítást nem tettek sem halandósági tábláik' tökélyesbítésére, sem a kamatláb' emelésére vonatkozólag. Mindenki láthatja ebből, melly roppant nyereséget vonnak e társulatok,

közönségöknek rovására; álmélkodással látjuk egyszersmind, milly kevésbé iparkodnak a biztosítottak iránt igazságosabbak lenni, s milly közönyösen veszik a rájuk pazarlott tanácslatokat. Mit mondok! legalább a számítási vagy elvétett módszerből származó hibákat törekedniök kellene távoztatni. De nem, ezen egyesületek' egyike mint másika hűségen, hiten felyülemelkedik, s merészségök növekszik a jó eredményyel. Valameddig azon intézet, melly e táblákat alkotá, ki nem javítja az azokat rosszakká tett hibáit, mindaddig köteleseknek tartják azokhoz ragaszkodni a többek is annyival inkább, minthogy e hibák számukra nyereség-hajtók.

Az *equitable Society*, melly ezimének igazolására minden egyebet elkövetett, alapszabályai' e részét miért nem hozza rendszerével összehangzásba? A tudomány jelen állása mellett ezen hanyagság menthetetlen. Számos egyszerű s könnyü módszer van, csak választani kell. A hihetőségi számítás nem maradt mö-

götte azon haladásnak, mit a mult század' utolján, s a jelen' kezdetén, főként Francziahonban, tőn a számtudomány. E társulatoknak örülni kellene, midőn minden törődés s költség nélkül felvilágosítást s segédeszközöket kaphatnak. Hogy annyi iró által nyilvánított kívánságot ismételjünk: miért nem vettek föl maguk közé e társulatok tanácsadóképen számtudóst, az elméleti tudományokban járatost, ki e szakosztály' avatotta levén, az intézetre nézt olly hssznossá válhaték? Avagy nem vakok-é saját javók' tekintetében ez egyesületek? Vagy tán helyesebb elvekhez mindaddig nem térni eltökélt szándékuk, mig azon veszély el nem közelget, hogy a' közönség tőlünk visszavonuljon? Nekik nincs igazuk. Önérdkei' tekintetében bizonyos időig lehet csalódásban a közönség, azonban előbb-utóbb avatottak' törekvései fölvilágosítják a dolgot. Ekkor aztán a megtérés szomorú, s a közvélemény legott megboszulja magát akárkin, ha rovására csalfa játékot üzött. Csak a szokás' és hir' ha-

talma, a közönségnek önérdekeire vonatkozólag példátlan közönyössége s valamely terv' vétségeinek s hibáinak mestereleg födezetése teszik érthetővé Ángolhonban az életbiztosítási intézetek' e tömegének szerencsés folyamatát. Europa' más részeiben csaknem megfoghatatlan volna, miként lehessen illy intézeteknek más biztosítottja azokon kívül, kiket tán visszaútasítának a kölcsönös társulatok. —

Ezekből ön körülbelől láthatja mindazt, mit számtudomány' segédén kívül mondani lehet a biztosítások felől. Semmit el nem hallgaték. Minthogy ezek' elősorolása forgott fen, vennem kellett az ügyet, miként áll, s követni meggyőződésem. Ha szerencsés valék érthető lenni, világosan föltünik, s csodálni fogja mindenki, minő nagy a különség a biztosítások' e két nemének gyakorlatilag teljesítése között. A kölcsönösség' rendszere közelít a tökély' fokához, mig a részvénytársulatoké csak viszonyilag jó. Egyébiránt nem czélom száműzni ezen utóbbit; azon

fontosság, mit az ezen rendszert illetőleg szükséges elvek' elősorzásába helyezék, tisztán mutatja, hogy félre nem ismerem azon szolgálatokat, miket az emberiségnek tehet. Igen rosszul fogtam volna kifejezni magamat, ha lenne képzelő, hogy e rendszer' hitelét megbuktatni törekvém. Csupán annyiból voltam szigorús aggodalmat eszközölő az ángol társulatok' munkálatinak vizsgálatában, mennyiben tisztán szem elé kívántam állítani azon hibákat, miktől óvakodni, s a visszaéléseket, mellyek ellen fölfegyverközni fontosnak vélem.

Ezekben határozódnak nézetim, miket itten figyelem-gerjesztés' tekintetéből nyilvánítok, újabb észrevételeket eszközölendő általuk azon intézetek felől, mellyek a közjólét' szükségei közé tartoznak.

Léptessük tehát újból életbe e biztosításokat Francziahonban, mik régebben is csak azért útasítottak vissza, mert nem jó oldalról mutattattak bé. Ma már azonban kevésb hajlamunk van kárhoztatásra,

s miket illy intézetektől várhatni, a nyereségeket is világosabban fel tudjuk fogni.

Létesüljenek csak viszont ez intézetek, tudományi alapokra állítva, s vezéreljék egyeneslelkűek, kormányozzák okosság- s takarékkal, tartsák föl s óltalmazzák a honnagyk, az állomány' tudósai s tisztelet-teljes, erényekkel tündöklő férfiai: legott megláthatja mindenki, milly szerencsés fordulatot idéznek elő erkölcsökben, iparban s nemzeti gazdagságban.

Azért, uram! ön, kinek jelleme, elvei s gondolkozása annyira tiszteletesek, lépjen föl, adjon jelt, s az emberiség' barátja, kik mély fájdalommal látják embertársaik' szükségekkel küzdését, azok, kiknek honuk' dicsőségére keblök fogékony, legott egyesülendnek, megalapítandók körünkben ezen társulatokat, mellyeknek végzései nem annyira elővigyázati szabályok' gyűjteményéhez, mint olly családi kötményhez hasonlítandnak inkább, minélfogva minden tag önkényt ajánlkozik kölcsönös biztosítást s segítséget fogadni és nyújtani.“

És itt, miután a szellemdús Nicollet' levele bevégezve, szabadságot vesznek — nemes őszinteségtől s lelkesítő igazságszeretettől áthatott irománya' záradékával öszhangzólag — állítani, mikép a jelen időpont legalkalmasb az ausztriai kormány alatt álló nép-egyesület közepett egy a tudomány' s tb. kívánatinak megfelelő illetén nemzeti intézet' megalapítására. Ez, a magas állományi kormány' gondos fölvigyázása s egy nagytiszteletü pártfogó' ótalma alatt — gyámolítva olly férfiakról, kiket polgári helyezetök, jellemök, haszonkeresetlenség, mély belátás s igazi ügyismeret jelölnek, s kik a legtisztább ember- és honszeretet' tüzétől lángzanak — mindazon áldásokat áraszthatnának ránk, miket az illy intézetektől olly méltán várhatni.

Az ausztriai birodalom' egész népségének ismert jelleme, kész akarata minden nagyra s hasznosra, s a jó iránti élénk fogékonysága fölment azon fáradság alól, miszerint fölszólítást intézzek nagyainkhoz, a tisztviselőkhöz, kereskedőkhöz, jószág-

birtokosokhoz, tudósokhoz, művészekhez, iparúzókhöz, kézművesekhez, sőt a legszegényebb szolgáló néposztályhoz is, ráveendő őket ez új intézet' megalapításához járulni, maguk' s hozzátartozók' java' tekintetéből.

Nicolet' fölebbi leveléből világos, hogy intézetünk tökéletesen igazságos és állandó alapon nyugszik, s ennyiből — föltéve előre, hogy tisztelt olvasóim az alapszabályokat figyelemmel áttekintik — nincs részemről hátra már egyéb, mint néhány főpontra vezetni a figyelmet.

Mint hogy a kölcsönösség' elve szerint e fölesleg az illető osztályzatok' minden tagjai között aránylag fölosztandó: kérdeni fogja kétségen kívül olvasóim' nehánya: Lehet-e szó itten föleslegekről, s honnan származnak azok? — A felelet önként következik, ha említem, mikép az intézet' előszámítási laistromai (Tariff) olly halandósági táblák után készítvék, melyek — mint tapasztalatilag tudatik — legkedvezőbbek a pénztárt illetőleg. De továbbá a számítás' alkalmával előre ki lön

mondva, hogy az intézet' tőkái 4 pcentes s csak év' multán fizetendő kamat szerint használtatnak, mi közben a jelen viszonyok mellett biztoson kiadhatni a pénzt valamivel nagyobbacska kamatra, s olly formán, hogy fél- vagy negyedévvél mindig előre történjék ez utóbbi' fizetése. Aztán hivatkoznom kell az idegen intézetek által tett tapasztalásokra, mik közül előleg legyen elég csak a gothai bankra s a lipcei életbiztosítási intézetre szorítkoznom. Ezen intézeteknél betett évi részadójok után 21—25 pcentet kapának vissza osztalékképen évenként a részeselek, sőt 1839ben a gothai bank 31 pcentnyi osztalékra nyújtott kilátást. Mi: thogy pedig az igazgatási költségek s a számos ügyvivők tartása is a befizetett részadók-ból fizetendőek mind a' két intézetnél, s mégis ekkora osztalék járul ki részeseinek: képzelhetni, mikép nálunk sem várhatni kevésbé nyereséges eredvényt.

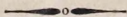
Olvasóim mondani fogják tán, hogy szép ugyan e kölcsönösségre alapított biztosítási intézeteknél, miként az idősza-

ki fölesleget tagjaik között felosztják, azonban ha valamikor előfordulandának, a fogyatkozásokat is saját erszényeikből kellend födezniök. Ezen megjegyzésre csupán azt mondom, hogy a részesek által nyújtandó befizetések, mint a fölebbiekből tisztán kitünik, átalánfogva a föleslegekre számítatvák, s hogy továbbá azon esetekre, mik számításon kívül esők s mellyek előre elláthatlan körülmények által idéztetnek föl, egy tartaléktőke' képzése által a lehető legjobban gondoskodva van. Végre is pedig a tapasztalat tanusítása szerint kölcsönösségre alapított társulatoknál a közelebbi majdnem 150 év alatt még soha sem ütötte ki hiány (deficit) magát, bárha ez intézetek folyamban léte alatt olly sok ragályos betegség, hosszú és vérjelölt harcok s political viharok dühöngének is, — s mind a mellett, hogy a cholera mindenfelé rémülést terjesztett, a virágzó gothai bank ifjusága' daczára sem forga bukás' veszélyeiben.

A fölhordott tények tehát a legaggodalmasb kétkedőt is tisztán megnyugtattat-

hatják, s bizalom' lánczaival fűzhetik csak most keletkezett intézetünkhöz.

Mielőtt azonban előadnám, hogy ezen intézet' külön osztályai mi módon használ-
tathatók a gyakorlati élet' sokféle viszonyai közepett, nem lesz fölesleg ide iktatnom néhány műszó' értelményét, hogy utóbb rövidebb lehessenek aztán.

Némi műkifejezések' magyarázata.

1. Az életbiztosítás 5.) alatt értünk olly kötményt, melly által egy meghatározott idő utánra fizetendő tőkét vagy bizonyos jövedelmet biztosít valaki maga' vagy valamelly más egyén' részére, és pedig némi mérséklett összeg befizetése' útján. Ha ez összeg egyszerre fizettetik be, betételnek (prix de l'assurance) mondatik; fizethetni beállási díj' (Antrittsgeld) czime alatt kisebb összeget is, bizonyos évi pótlékozásokkal, s igen végre évi részadó t.

2. Az első fizetési módszer tőkelábi, a második elegy- s az utósó adó-

z á s i l á b o n álló biztosításnak neveztetik.

3. Ha összeáll több egyén olly szándékkal, hogy gondoskodásképen bizonyos pénzösszeget, meghatározott időben, illő föltételek mellett fizessen valamelly jelölt személynek: e társulat biztosítási-nak mondatik, s mint intézet, biztosítási intézetnek (Versicherungsvagy Assecuranz - Anstalt).

4. Ki egyedül vagy másokkal egyesülve (Assecuranz - Compagnie) ajánlkozik s kötelezi magát, hogy akár bizonyos betétel, akár meghatározott számú éveken vagy egész életen át fizetendő évi részadások' következtében, illő föltételek alatt, előre megállított összeget fizetend, mondatik biztosítónak (Assecurant, entrepreneur); az pedig, kinek éltétől vagy halálától függ a biztosított mennyiség' kivétele, biztosítotttnak (assuré). Az illy biztosítványról tett egyezmény neveztetik biztosítási kötménynek, s az ezt illetőleg kiadott iromány bizto-

sítási oklevélnek (Polizze), — akkor némelyek által részvénynek is.

5. Az illy egyezményben ki kell jelölve lenni

a.) azon összegnek, mit illető kikötések mellett fizetni ígér az intézet.

b.) Előadatandók azon föltételek, melyek alatt a biztosított összeget fizetni köteles. Valamint

c.) a kötmény' és kölcsönös kötelezettség' érvényességének ideje.

d.) Az intézet azon egyént tekinti biztosított személynek, kinek éltétől vagy halálától függ valamely tőke' vagy jövedelem' vétele, fizesse bár maga, vagy helyette más valaki az illető betételeket avagy évirészesedéseket. Azon egyén, ki az alapszabályok szerinti befizetések' teljesítését magára vállalta, kötelezett tag — gondoskodó (Versorger) —, s a nagygyűlésen szava van. Jogosított tagnak — gondoskodással ellátott személynek — azon egyén tekintetik, kire annak idejében egy bizonyos tőke vagy folyamatba indulandó jövedelem néz.

e.) A' jelölt egyén, az egyezmény szerint, biztosított összegét vagy egyszerre, vagy részenként veszi ki, vagy pedig, míg élte tart, folyvást von bizonyos jövedelmet az intézet' pénztárából. A biztosított összeg az első esetben t ó k é n e k, a másodikban (például midőn valamely kiskorú gyermeknek teljes korra jutásáig növelési költség biztosított) m e g s z ü n ő j ö v e d e l e m n e k mondatik. A biztosítás' harmadik neme a h a l á l i g t a r t ó j ö v e d e l e m (lebenslängliche Rente).

f.) Ha a biztosított összeg magának a j o g o s í t o t t e g y é n n e k a d a t i k k i, é l e t r é s z v é n y n e k v a g y é l e t j ö v e d e l e m n e k mondatik. Ha azonban ez összeg a g o n d o s k o d ó' h a l á l a u t á n f i z e t t e t i k a j o g g a l r u h á z o t t r a, ö r ö k s é g i r é s z v é n y n e k v a g y ö r ö k s é g i j ö v e d e l e m n e k n e v e z t e t i k. Ez utóbbi különösebben ö z v e g y- v a g y á r v a - n y u g d í j n a k v a g y r ö v i d e b b e n é l e t p é n z n e k mondatik, a szerint, mint özvegy, árva vagy más valaki vonja.

Az örökségi részvények s jövedelmek, tulajdonképeni, s a többek mindnyájan, képlegi (uneigentlich) életbiztosítások. Az örökségi részvény megszüntő örökségi jövedelmeképen is vétethetik. A biztosítási egyezménytől függ, hogy az intézet a biztosítottnak bármikor történhető halála' esetében is kifizesse-e az örökségi részvényt, vagy csak akkor, ha bizonyos meghatározott idő, például egy, két vagy három s tb. év alatt elhal. Első esetben a biztosítás haláláig tartónak, az utóbbiban bizonyos időre vonatkozóan vagy rövid biztosításnak neveztetik.

,Rövid biztosításnál' az intézet semmit sem fizet, ha a biztosított a kikötött idő lefolytán még életben volna. Ekkor az egyezmény megsemmisül, s az intézet — mint mondani szokás — megszolgált. Az illetén, rövid biztosítások szerencsejátékhoz hasonlítanak, miért intézetünk' körébe föl sem vétetének.

g.) Az időleges vagy évjövédelmet (Zeitrente, Annuität) nem kell ösz-

szevétni az életpénzzel (Leibrente), s hogy a jövedelem' e két nemét tisztán megkülönböztethessük, vegyünk példát föl mindenikre.

Bizonyos gazdag ember átad egy banquiernak 100,000 ftot azon föltétel alatt, hogy 4 pcentes kamatával együtt 20 — tökéletesen egyenlő — évi részletben fizesse vissza; mennyi lesz egyegy illetén év jövedelem (Annuität, Jahresrente)?

Számítás szerint 7358 ft. 12 kr. Következőleg a banquier 20 éven keresztül — a végén mindeniknek — 7358 ftot s 12 k. ad ki azon embernek, vagy halála' esetében örökösinek, a 100,000 ftnyi betételt (Mise) négyes kamatával visszafizetendő. Ha ugyanezen ember, kinek életidejét tegyük 30 esztendőre, érdeklett 100.000 ftját valamelly biztosító intézethez adná bé, azzal életpénzt vásárlandó, melly 50 esztendőös koráig fiztessék ki: évenként — négyes kamat s a Deparcieux' halandósági táblája vétetvén alapúl — kapna az intézettől 7731 ftot s 22 krt. E szerint életpénz képen évenként 373 ftal

s 10 krral nyerne többet, mint évjövedelem' útján. Ha azonban a 20 év' lefolyta előtt elhalna, a befizetett összeg az intézeté marad, s a néhai' örököseinek egyéb igénye nem marad az intézet' pénztárához, mint az életpénznek az utósó fizetéstől az elhunyt' halála' napjáig eső részét kivenni.

Az időleges vagy évjövedelem tehát bizonyos időn át, megállított terminusokban, folyvást fizettetik, éljen avagy holt legyen bár meg a bétevő; ellenben a biztosítási intézet az év pénzt, illető időpontokban, csupán addig fizeti, míg a biztosítottó életben van, azaz: halála' napjáig.

h.) Midőn az egyszerre folyamba induló életpénz — mint ide fennebb, a 2ik példában — csupán bizonyos évek' során át jár ki, megszűnő életpénznek mondatik; ha azonban nem jó egyszerre folyamba, hanem meghatározott számu évek' elteltén kezdetik kiadatni, elhalasztottak neveztetik. Midőn végre az életpénz egyszerre folyamatba

hozatik, s a betevőnek egész éltén át fizettetik, az illyet hívják teljes életpénznek vagy röviden csupán életpénznek. — E szerint az életrészt is tekinthetni aképen, mint megszünő elhalasztott életpénzt.

i.) Alig szükség említeni ez előzmények után, mikép a betételek' s évi részadók nagyságát nem a biztosított összeg' nagysága, hanem egyszersmind a biztosítás' tartása, a biztosított' kora s — ha nevezetesen örökségi jövedelemről van szó — még a gondoskodó' s a joggal ruházott tag' életideje is hordozandja szükségesképen.

Ha például egy 30 és egy 40 éves férfiú közül mindenik 1000 ft. életrészt akar magának biztosíttatni úgy, hogy az 15 év múlva fiztessék: az elsőbnek kétségtelenül nagyobb részadót kell fizetnie, mint ez utóbbinak, mert hihetőbb, hogy 15 év' múltán még életben lesz. Ha ellenben az érdeklettek' mindegyike életére 1000 ftnyi összeget kíván biztosíttatni, melly halála után örököséi-

nek fizetendő volna, az ifjabbnak kevesebbet kellene évi részadózni, mint emennek, midőn amaz az évi részadót gyaníthatólag húzamasabb időn át fizetné, semmint az élteesebb, s egyszersmind az intézet is később fizetendné biztosított összegét amannál, mint ennél. Ha egy férj nejeinek özvegyi nyugdíjt akar biztosítani, világos, hogy befizetésének annál tetemesbnek kell lennie, minél idősebb ő maga, minél ifjabb a neje, s minél, nagyobb végtére a biztosított pénzösszeg.

k.) Az itten fölemlegetett biztosításágaknak ezeken kívül még számos módosításai képzelhetők, mik szerint több alosztályokra különzenek el. Azonban ezek elősorolásához épen nem fogunk, a midőn sokféleségöket soha nem meríthetnők ki 6.)

És már itten gyakorlati példákkal igyekezendünk kimutatni, hogy ez új intézetet az élet' sokféle viszonyai közepett mint használhatni a legkülönneműbb czé-

lokra, útasítván az érdeemes olvasót elő-
leg is az intézet' alapszabályainak s a
hozzájok járuló előszámítási laistromok-
nak (Tariff) átnézésére. —

E példák' felhozásánál képzeljük,
mintha már az intézet több évek' során
által állana, s annyival könnyebben föl-
foghatjuk szükséges hatásait.

Az intézet' használásáról.

Első és harmadik osztály.

Az első osztályban biztosíthatni valamelly tőkét, melly csak akkor fizetetik ki, ha bizonyos személy az előre meghatározott idő' lefolytán még életben lenne. Az illető befizetések' nagysága a fellebbiek szerint függ

1. a biztosított tőke' nagyságától.
2. a biztosított személy' korától, végre
3. azon időtül, mellynek eltölte után kiadatandó a tőke.

A harmadik osztályban ellenben meghatározott évi jövedelem biztosítható, melyet vagy legottan, vagy kitüzött darab idő' elfolyta után fizet mindaddig az intézet, mig bizonyos személy' élte tart.

E szerint a befizetendő összeget hor-
dozza

1. a biztosított jövedelem' nagysága,
2. a biztosított személy' életideje, s
3. a korszak, mellynek kiteltén a jö-
vedelemnek folyamatba hozandók.

A biztosítások' ezen két nemé külön-
sebben azok' számára való, kiknek nagyon
távoli s alkalmasint vagyonos rokonai
vannak, s így csupán magukról kell gon-
doskodniok, s meg azokéra, kik némi
kül-, erkölcsi vagy lelki gyarlóság miatt
vagyonaik' állapota felett őrködni nem ké-
pesek. Ki évi jövedelmeiből takaréknak' útján
bizonyos részt külön szakíthat, öregsé-
gének napjaira kedves jövendőt biztosít-
hat általa. De továbbá minden rendbeli
oly emberek, kiknek évi jövedelme nem
elegendő, hogy azzal a' jövőt illetőleg
jobb állást biztosítsanak maguknak, köny-
nyűden segédforrást nyithatnak itten azon
életszakra vonatkozólag, mellyben a nyu-
galom kívánatos, sőt épen szükséges, vagy
mellyben némi czélok' érhetése tetemes
tőkét igényel.

Katonai rendbül valók, tengerjárók, közhivatalosok, általán minden olly családtyák, kiknek önmunkásságuk s szorgalmok által kell az övéiket tartani, s azok, kiknek szűk évjövedelmükre kell támaszkodniok, s kikre, következőleg, ha szolgálatukat el kell, avagy el akarják hagyni, olly csekély nyugdíj vár, melly a szükségek' födezésére alig elégséges: minden egyének biztosíthatják magukat e két osztály' bár mellyikében. Néhány példa világot vet a mondottakra:

1. Van egy asztalosmester, ki két keze' munkája után a szükségek' födezésére kívántató pénzt beszerzi ugyan, de arra, hogy új szülött fia' részére némi tőkét tessen félre, őt ezzel egykoron olly állapotba helyezendő, mikép önállólag valamely mesterséget üzhessen, elégtelen; ezokon fia' számára elegendő lábon biztosít az intézet' első osztályában 1000 ftnyi tőkét (életrészvényt). Beállási díjképen (Antrittsgeld) fizetni fog 10 ftot s 20 krt, évi részadóképen pedig 20 ftot, melly végre hetenként csupán 23¹/₂ krt kell meg-

takarékolni. Ha eként a fiu 25 évet betöltött, az intézettől fölveendő 100 ftnyi készpénzzel, melly azonban a remélhető, 'föleslegi' illetőséggel még jócska szaporodást kaphat, olly állapotba leend helyezve, hogy saját mestersége' folytatására legott elláthatja magát szükségesekkel, s mint mondani szokás: készember.

2. Egy dús hölgy valamelly szegény családbeli lyánynak keresztanyja lön, mikor aztán keresztsegi ajándékképen a gyermek' számára a jövedelmi intézetnél 600 ftot biztosított olly fermán, hogy az a léánynak, kiházásításra, 24 éves korában adassék ki. A felnövekedett lyány az irt időben szerencsét tön az érdeklött összeggel. Igy két ember boldogsága alapítaték meg azon 166 ft. 5 krral, mit a gazdag asszonyság tókelábi biztosítás-képen (Versicherung auf Kapitalsfuss) fizetett be keresztlyánya' részére. Ha azon 166 ft. 5 kr. máshova négyes kamatra adattott volna ki, a kamatok' kamatoztatása mellett is csak 427 ft. — 43 kr. növekedék a mondott idő alatt.

3. Egy 20 éves ifju, ki oskolatanító-ságra szentelé éltét, testi s lelki ereje' teljességében tartalékpénzt kíván megtakarékolni agg napjaira. A jövedelmi intézet a legkönnyebb eszközt adja neki, mi szerint egy 35 év multán esztendőnként 200 ftot biztosító oklevéllel célját érje. És pedig háromféleképen boldogulhat ilyen szándokában. Tudniillik vagy egyszer mindenkorért befizet 400 ft. 34 krt, vagy 239 ft. 26 krt ad béállási díjképen, évenkénti 10 ft. utánfizetéssel, vagy végre 23 ft. 26 kr. évi részadóval járul az intézet' pénztára' gyarapításához. Ez utóbbi esetben tehát hónapanként csupa 1 ft. 58 k. kelletik különszakasztania, hogy jövőjét biztosítva lenni tudhassa.

Önként merül föl itten azon nézet, miként a tanítás' virágoztatására, a falusi lakosok' erkölcsi s szellemi javára, vamint egy közönség' költségeinek könnyítésére felette nagyfontosságú volna a falu' oskolatanítójának kezet nyujtani egy illy elhalasztott jövedelem' megalapítása körül, s az évi részadók' fizetését ha nem is

egészen, legalább részleg átvállalni. Avagy egy illy iskolatanító nem nagyobb buzgósággal s állhatatossággal, hőbb szeretettel s derűsb kedélylyel látna-e utána nehéz és igen gyakran olly sanyarú hivatali kötelességeinek, ha jövőjét biztosítva tudhatná, ha azon vigasztalás-, sőt lelkesítő öntudattal bírna, hogy élte' estéjén, miután teendői' pontos teljesítése által testi s lelki erejét annyi gyermek' javára kimerítette, nemcsak hogy nehéz szükséggel küzdenie nem kellend, sőt kényelmes életre számíthat, s nem leend kényszerülve azok' könnyörületéhez s szánakozásához járulni, kiknek javára élte' napalát robotúl adá!—

Lelkiismeretes papok s értelmes közönségi előljárók végetlenül sok jót eszkelhetnek illy úton.

4. Egy 30 esztendőös pap, k'nek 500 ft. fizetése van, szükségei' födezését szorítsa 400 ftra. Hogy aggsága' éveire soha ki nem apadó forrást nyithasson, az évenként megkímélte 100 ftot 25 esztendőn át mindig fizesse a jövedelmi inté-

zethöz, mire ez időköz után évenkénti 450 ftot kapand.

Ha e lelkipásztor azon összegeket négyes kamatra kiadá, kamatok' kamatoztatása mellett is csak 4164 ftja 36 krja kerülne ki, mellynek négyes évi kamatja csupán 166 ft. 30 krra rúgna, azaz: 283 ftal s 30 kral kevesebbre, semmint különben. Ha e pap évenként megkímélgetett pénzét tőke' alapítására fordítná, mit a jövedelmezési intézet 25 év múlva, tehát mikor 56 esztendő s leend, fizessen ki: 5400 ftot kapna, vagy is 1240 ftal s 48 krral többet, mint rendes úton, s így négyes kamat' útján 216 ftra s 12 krra menne évi jövedelme, következőleg 49 ftal s 42 krral kevesebbre, mint az előbbi esetben. —

E felett ezen pap, mint tagja a jövedelmi intézetnek, semmi aggodalommal nem lehet pénzének biztos s gyümölcsöző használtatása felől; azon veszélytől, hogy fáradságosan megtakargatott vagyonát elveszthetné, épen nem félhet, sőt elleukezőleg remélheti, hogy az időszaki

áttekintés' alkalmával a föleslegekből jutó rész említett jövedelmét tetemesen szaporítandja. —

5. Egy kereskedő kötményileg köteles 6000 ftnyi tőkét fizetni 5 éves nővéreinek, midőn ez 25 éves leend, melly összeg azonban, ha a lyány ez időközben elhalna, teljesen sajátja marad. Ó a mondott tőke' lefizetését a jövedelmi intézetre bizza, negyedévi részadóképen 45 ftot fizetvén folyvást.

6. Egy tehetős ember, ,egyszer mindenkorért' 738 ftot s 20 krt fizet az intézet' pénztárába, s ez által egy éves unokaöcsese' számára 4000 ftnyi tőkét alapít, mit az intézet 50 év mulva fizet ki. Ha pedig intézkedését úgy tette volna, hogy unokaöcsese a mondott összeget ne egyszerre vegye ki készpénzül, hanem egyiránt folyó életpénzképen: akkor az 51 éves unokaöcs egész élte' folyamán által 751 ftot s 50 krt kapna évenként.

7. Azon földesúr is, ki tiszteinek nyugdíjt biztosítandó, e tekintetből kisebb fizetést ad nekik: érdeklett szándé-

kában legjobb móddal boldogulhat a jövedelmi intézetek' útján.

Az intézet' előszámítási laistroma így szól tudniillik ama birtokos úrhoz: ha 30 éves főtisztednek 30 esztendő mulva fizetendő 400 ftnyi jövedelmet akarsz biztosítani, csak 52 ft. s 24 krnyi részadót kell bétenned évenként, s így hónaponként e célra 4ft. 22 krt levonnod szolgád' fizetéséből. Ha pedig ehhez saját erszényéből még 2 ft. 11 krt. adna, tiszte 30 évi szolgálata után egész éltén át 600 ftot kapna. Ekkor azon öntudat mellett, hogy öregsége biztosítva van, buzgó s hű szolgálata által pótlékadózását százszorosán megtérítendné, kinek e fölött erszénye semmi nyugdíjjal nem terheltetnék.

8. Egy ifju katonatiszt, kinek fizetésén s a neje által letett caution kívül semmije sem volt, mi okból sok kényelmeket s az élet' számos gyönyöreit mellőznie kellett, egy távoli rokona' véletlenül jött halála' következtében 3150 ftnyi örökségnek jutott birtokába. Kapitánya, ki inkább barátja vala, semmint előjáró-

ja, illy tanácsot adott neki: „Ez örökséget ‚betételképen‘ fizesd a jövedelmi intézetbe, mi által most 18 esztendőös feleséged 30 év múlva 1000 ft. évi jövedelmet kap egész éltére, holtál legyen meg avagy élj bár azon időben. Minden esetre olly állapotban leendtek avagy lesz feleséged, hogy gyermekeid’ jövője födeztetni fog, s ha gyermektelen maradtok, nyugalmas, gondtalan életet folytathattok.“

9. Egy főnemes, kinek idősbségi birtokánál egyebe nem volt, melly halálával legnagyobb fiára nézett, aggódott 5 éves lánykája miatt, kinek — ha ő meghal — legfeljebb egy kis appanage-ra leheté kinézése. E lánykanak növelései költségképen ugyancsak egy halálozott nagynénje évenkénti 2000 ftot hagyván 25 esztendőös koráig, előrelátó attya abból csupán 963 ftot fordított a mondott célra; a megmaradt 1037 ftot pedig 20 éven át mindig a jövedelmi intézetbe fizeté. Ez úton 20 esztendő múlva onnan a léány évenkénti 2000 ftot kapott, mi által sorsa derekasson biztosítva lón. Milly nyugton mehete

most már közelgő halálával szembe az idős atya! Hiven teljesített kötelességeinek öntudata s az ebből folyó megelégedés vajjon nem volt hatással élte' hosszítására?!

10. Bizonyos éji út' alkalmával egy rablóktul háborított vidéken ura' éltét valamely hű szolga vitézsége által megmenté. Elszátságát a halás uraság 350 ftal jutalmazá meg. Az ekkor 22 éves szolga 341 ftot 'beállási díjképen' a jövedelmi intézetbe fizetvén, kötelezé magát, hogy 25 éven át minden esztendőben 5 ft utánfizetést teend, mívégre hónaponként csak 25 krt kelle félretennie. Most, 48 éves korában, 100 ft. évi fizetést von az intézettől, melly csak halálával szünik el.

11. Egy 17 éves szobaléány az uraságtól, kit szolgált, 40 ft. ajándékot kapott újesztendőben. Ebből 30 ftot s 30 krt — mint beállási díjt — az intézet' pénztárába tón, 40 éven át folyvást 2 ft. 30 kr. utánfizetéssel szaporítván azt, azaz: hónaponként $12\frac{1}{2}$ krt szakítván ki fizetéséből e célra. Ötvennyolcz esztendős korától holtig tar-

tó évjövdelemképen 50 ftot kapott folyvást az intézettől.

Ez úton csekély takaréknak mellet nem biztosíthatnák-e jövendőjüket minden cseledek? Azon összegek' felével, miket divat- és hiúságnak áldoz, nem alapíthatna-e némelly léány olly jövedelmet, mi szükség- s fogyatkozástól mentesítse, midőn az ifjui erő odavan s testi gyöngeségek képtelenné teszik tovább valamit szerezhetni? Bár ne felednék a jelen' élvei közt jövendőjüket!

12. Egy 5 esztendős árva gyermek elhunyt attya' gondossága' következtében nagykorúságra jutásaig 600 ftnyi évjövdelemet von. Ebből értelmes gyámja intézetünk' pénztárába évnegyedi részadóképen 41 ft. 7 krt szokott betenni, mi által azon gyermek' számára 300 ftnyi évjövdelemet biztosít, melly 25 esztendős korától fogva haláláig neki mindig pontosan kijár. A szerető atya milly csekélységgel ótalmazá meg fiát, egész éltére, szükség- s nyomoruságtól!

13. Egy 30 esztendőös ifju orvos az intézetbe évnegyedenként 58 ft.- s 36 krt fizet, mi által magának 600 ftnyi életpénzt biztosít 50 éves korától haláláig, s ez által öregsége' napjait az élet' gondjaitól megmenti. —

14. Egy nem nagyon tehetős férfinak volt egy leánya, ki felnővén, szívjósággal s szellemi műveltséggel tetézetesi szépségét. Hajlandóságát egy ifju katonatiszt nyerte meg; de sem ő, sem a lány' atya nem volt képes lefizethetni az állomány által határozott 6000 pftnyi cautiot, s így a leghőbb vágyak' teljeseése meg hiusult volna. Szerencsére az előrelátó atya hitvese' halálakor, melly leánya' életének első esztendejében történt volt, a 3000 ft anyai örökségnek valamivel több mint két-harmadát, t. i. 2023 ftot a jövedelmi intézetbe fizetvén, kiköté, hogy az illető tőke leányának 20 év mulva adattassék ki. Az érdeklött esztendőök ép ez időben telvén ki, a pénztár a leányt illető 6000 ftot kifizette, mi által egy atyát tett szerencsésé s két szerető szivet boldogított.

E példákbl láthatni, hogy e két nemű biztosítás-mód — s jelesen az elhalasztott életpénz — mi jótékony hatásu minden rendűekre, még a szegényebb osztályzatiakat sem vevén ki. —

Második osztály.

Tökebiztosítási társulat halál' esetére.

Ezen egyesület úgynevezett ,életbiztosítási társaság', s kötelezi magát, hogy megállított befizetések mellett bizonyos halálózás' esetére előleg elhatározott nagyságu tőkét fizetend. E tőke lehet 10, 20, 30, 40 ft., ... föl egészen 20,000ig.

A biztosított személy, tudnilik az, kinek halála után valamelly összeg kifizetendő, szükség, hogy a 15 évet betöltötte legyen; e kívül sem tengeri szolgálatban nem lehet, sem katonai minőségü nem, hogy így ellenség előtt

szolgálni köteleztethessék, s továbbá orvosi levéllel kell létébizonyítania, mikép semmi életveszélyező nyavalyában nem sinlik. —

Ki egy más személy' életére akar biztosítást alapítani, hitelesen mutassa ki annak beleegyezését is.

Miután valaki taggá fölvetetett, erről fölvetetési vagy vagy biztosítási oklevelet kap, melly választása szerint bizonyos nevekre vagy a tulajdonosra iratik.

A biztosított tőkéhez csak úgy képezetik jog, ha a biztosított az alapszabályok szerinti fizetés' első napjától számítva legalább egy évet éle. Ha pedig ezen próbaesztendő előtt elhalna, tett befizetéseit — az igazgatási alaptőkéhez (Regiofond) járultakon kívül — a bjelentéstől véve hat hét alatt, kamat nélkül, kiadja az intézet.

A biztosított tőkék 300 ft értékig a kieszközölt útalványra legott kifizettetnek, a nagyobb összegek pedig csak hat hét múlva.

A beadott] fölvétetési folyamodás napja határoz az életkor' számításánál, holott a beállott születési év' első hat hónapja nem számíttatik, hatnál több pedig egész évnek vétetik.

Egy meghatározott tőkének, melly a biztosított' halála után fizettetik ki, biztosítása a legáltalánosabb használatra alkalmazható; különösebben illet állományi és magánytisztviselőt, minden olly családatyát, ki övéit kézi vagy szellemi munkásságával táplálja, szóval mindazokat, kiknek jövedelme bizonyos foglalatosság' üzésén, vagy némi halálíg tartó bevételeken alapszik. Illy helyzetben minden okos embert meg szokott lepni azon gondolat, hogy halála idő előtt érkezhetik, s ekkor családat vagy más szívszerettét szükség-s nyomorban kell hátrahagynia. Ha éltevel egyszerre elszünő bevételeinek egy kis részét megkupargatja, örököseinek annnyival jobb sorsot biztosíthat, minél hosszabb beállásakor, hihető élethossza.

Nem ritka eset, hogy valaki csak vagyon' gyümölcsözésének birtokosa, melly

halála után idegen kezekre jut; ez esetben egy holtiglani biztosítás családját kárpótlékozza ama haszonvételi veszteségért.

E biztosítási mód a kölcsönözés' könnyítése által ipar' eszközzésére s előmozdítására is gyámkarokat nyújt, s olly állapotba helyez minden szivet, hogy a barátság' érzelmeinek hódolhat. Illet ez továbbá minden olly egyént, ki évi jövedelmét csak egy más személy' éltében kapja, s igen végre azon személyeket, kik egy harmadik' halálával megszünő hivatalt viselnek. —

Néhány példa elegendő lesz e biztosítási mód' rendkívüli hasznainak kimutatására. —

1. Egy családanya, kit útközben szélütés ért, haldokolva viteték haza. Halálos ágyánál siránkozóék hitvесе, de könnyei az égető fájdalom, nem pedig kétségbesés miatt fakadtak. Ugyanis mérséklett nyugdíján kívül még a jövedelmi intézetből is vehete föl 1000 pftot. Elhunyt férje milly csekély összeggel biztosítá — a mi több: 54 esztendő's korában — ezen pénzt!

Évi részadóképen fizetett 53 ftot s 30 krt; így hónaponként csupán 4 ft. s $27\frac{1}{2}$ krt. kelle e célra magától külön szakasztania.

2. „Miféle pénzel akarja ön födezeni férje' temetési költségét?“ kérdé valaki egy szegény özvegytől. „Épen most vettem föl — viszonzá emez — 20 ftot e végre a jövedelmi intézettől.“ — Kérdi tán olvasóm: minő áldozattal szerzheté ez örökségi részvényt a majd semmivel sem biró elhalálozott, holott az intézetbe állásakor 48 éves vala már? Felelet: 52kr. évi részadóval, melly szerint tehát hónaponként $4\frac{1}{3}$ kr. kelle félretennie. Illyesminnek hallásán egy kis mosolyt nem minden tudna elnyomni.

E' példákból kitünik, hogy intézetünk' második osztályának irányai ugyanazok, mint mik az úgynevezett temetési társulatokéi (Leichenvereine) Bécsben. Azonban az előbbi esetben egyegy biztosított tagnak fizetnie kell vala a temetési társulat' pénztárába havanként 5, néha 6, s ollykor még 7 krt is, azaz: évenként legalább is 1 ftot, vagy

1 ftot 12 krt, sőt 1 ftot 21 krt is, tehát 8—32 krral többet, semmint a' jövedelmi intézetbe, ha családjának, önhalála utánra, 20 ftot akart volna biztosítani, s még sem lehetett benne bizonyos, hogy ez utóbb felhozott mennyiséget megkapja-e csonkítatlan. Tapasztalás tanusítja ugyanis, hogy a helyett némellyek csupán 15—12 ftot nyerhetének ki. Mellőzve azonban e kis bizonytalanságot a felett, ha a biztosított összeg kijáruland-e hiányosság nélkül: van még a temetségi társulatok' körében bizonyos szembe szökő igazságtalanság, tudniillik korra való tekintet nélkül mindenki ugyanazon összeget tartozik fizetni. Hogy ez intézkedés' helytelenségét s igaztalanságát kimutathassuk, tegyük föl, miként egy 18 és egy 57 esztendőszemély egyszerre tagok lesznek mind a jövedelmi intézetnél, mind valamelyik temetési társulatnál. A' jövedelmi intézet a 20 ftnyi biztosítékért amattól 21kr., ettől pedig 1ft. 13kr. évi részadót kíván, minthogy ez utóbbik nagyon hihetőleg

nem fizetendheti annyiszor évi részadóját, mint az ifiabb, s mivel e felett az idősb tag' családá' számára hamarébb kell hogy kiadja a biztosított összeget.

A temetési társulatoknál ez egyének' mindenike ugyanazon pénzmennyiséget fizeti, holott ha a 18 éves ifju részadóképen jövedelmi intézetbe fizetné a közép-számítási 1 fr.- és 13 krt: 72 fr.- s 16 krt, s így 52 fr. 16 krral többet kapna, mint a temetési társulatoktól. —

Milly rengeteg különbség van tehát jövedelembiztosítási intézetünk s egy temetési társulat között!

Amott — nem mondom, hogy az igazgatók', de az elv' részéről — bizonytalanság s igazságtalanság elnöklenek, míg itt teljes biztosság s igazság uralkodnak. E fölött jövedelembiztosítási intézetünk' második osztályának mindenik tagja alapos reménynyel lehet az iránt, hogy az intézeti pénztár' mindenik időszakai végszámolatakor biztosított összege növekedni fog a föleslegből jutó rész által, elannyira, hogy ha a sors az intézethez kedvező,

két-, sőt háromszoros szaporodását is szemlélheti, bár csak félannyira legyenek körülményei jó sikerűek, mint az equitable Society-éi Londonban. E példás derék intézet' 1829iki végszámolatakor következő eredmények mutatkoznak:

Ez évnek végével, a koronkenti illetőségek' összesítése által, egy 10,000 ft. st.-ről szóló biztosítási oklevél után, ha ez

1776b. adaték ki, járult „ 57,600 ft. st.

1777 „ „ „ „ 56,900 „ „

1779 „ „ „ „ 54,600 „ „

1780 „ „ „ „ 50,000 „ „

1782 „ „ „ „ 49,700 „ „

1783 „ „ „ „ 48,200 „ „

1784 „ „ „ „ 46,700 „ „

1785 „ „ „ „ 45,200 „ „

1786 „ „ „ „ 43,700 „ „

1787 „ „ „ „ 42,300 „ „

1788 „ „ „ „ 40,900 „ „

1789 „ „ „ „ 39,500 „ „

1790 „ „ „ „ 38,100 „ „

1791 „ „ „ „ 36,700 „ „

1792 „ „ „ „ 35,300 „ „

1793 „ „ „ „ 34,000 „ „

1794	„	„	„	„	32,900	„	„
1795	„	„	„	„	31,800	„	„
1796	„	„	„	„	30,700	„	„
1797	„	„	„	„	29,700	„	„
1798	„	„	„	„	28,700	„	„
1799	„	„	„	„	27,700	„	„
1800	„	„	„	„	26,700	„	„
1801	„	„	„	„	25,700	„	„
1802	„	„	„	„	24,900	„	„
1803	„	„	„	„	24,100	„	„
1804	„	„	„	„	23,300	„	„
1805	„	„	„	„	22,500	„	„
1806	„	„	„	„	21,700	„	„
1807	„	„	„	„	20,900	„	„
1808	„	„	„	„	20,100	„	„
1809	„	„	„	„	19,000	„	„
1810	„	„	„	„	18,500	„	„
1811	„	„	„	„	17,900	„	„
1812	„	„	„	„	17,400	„	„
1813	„	„	„	„	16,800	„	„
1814	„	„	„	„	16,300	„	„
1815	„	„	„	„	15,700	„	„
1816	„	„	„	„	15,200	„	„

mi alatt a tagok változatlanúl ugyanazon évi részadókat fizeték, s mind a mellett,

hogy a biztosított tőkék illy rendkívüli gyarapodást nyertek, maga a kitünő jeles intézet is több mint száz millió frt. tartaléktőkére tön szert, mint legújabb tudósítások' nyomán értjük. Milly fényes eredmény!

Ha p. o. valaki 1800ban 10,000 ftnyi összeget biztosított éltére, s 1830' elején elhalt, örökösei a biztosított mennyiség helyett 26,700 ftot, tehát a biztosításkor szándéklottnál 16,700 ftal többet kapának.

Részvénytársaság az eredetileg biztosított összegnél soha sem fizet többet egy fillérrel is, következőleg a fennebb elősorolt esetek' bár mellyikénél csu; án a 10,000 ft. st.-et adá ki.

Foghat-é valaki — így értve a dolgot — illetén részvényeken alapult biztosítási társulathoz állani, midón mellette 'kölc s ö n ö s' áll nyiltan, a nélkül, hogy saját érdekei ellen ne vétsen? Milly mérhetetlen kincset kuporhatott volna össze az equitable Society, ha nem kölcsönösségen, hanem részvényeken alapították!

3. Egy 38 esztendős özvegy embernek vala egy 10 éves leánykája, kit a ter-

mészet szívjósággal s észtehetségekkel gazdagon megáldott ugyan, de testi szépség' tekintetéből mostoha volt hozzá. Attya — ki, mint állomány' szolgálatában levő, igen-igen jó fizetést vont — kevés reménnyel vala, hogy drága gyermekének illendő kérője akadjon, s ezért tartott tőle, ne hogy halálával, 'melly jövedelmének is véget vet, nagy szükségbe s mély nyomorba hagyja hátra őt. Mint tegye túl magát ez aggodalmokon? a maga éltére biztosíttasson lyányának 10,000 ftot, s végrendeletében — ha nincsenek rokonai, kik egykoron lyánya' halálával javait követelhessék — iktattassa bé, miszerint azon tőkéből alapíttassék életpénz, hogy így kedves gyermeke vagyona' kezelésének terheitől is mentessék meg.

E cél' elérésére előtte három út vagy fizetési módszer áll nyíltan, mellyek közül kétségtelenül azt választandjaki, melly egyéni viszonyai' tekintetéből legjobb.

Tudnillik vagy fizet ,egyszer mindenkorért' 4400 ftot, vagy beállási díjképen 1688 ftot s 20 krt, 200 ft. évi pótlékozással, vagy végre 303 ft évi részadót.

Feltéve már mostan, hogy az intézetbe lépte után 11 év múlva meghalna, s 21 éves lyányának hagyna annyit, miből 5 éven át kényelmesen mégélhessen: gyámja 10 ft. 7 kr után-fizetéssel az árvának 700 ftnyi jövedelmet alapít, mi 26 esztendőskorán kezdve haláláig folyvást kijár az intézet' tárából. Ebből a lyány, a nélkül hogy a pénz' gyümölcsöztetésével bajlódnia kellene, igen illendően élhet.

Ha az atya ezen 4400 ftot a szokott négyes kamatra adta volna ki, 11 év múlva a kamatok' kamatával együtt 6774 ftra s 40 krra növelte volna, mellynek 4° csupán 271 ftra, s még 5° is csak 338 ftra s 42 krra megy vala föl.

Ha az 1688 ft.- s 20 krnyi beállási díjt, valamint a 200 ft évi utánpótlékosásokat ez úton gyümölcsözteti, tőkéje kamatok' kamatával 5296 ft. 21 krt tett volna 11 év múlva. Ha végre a 303 ft. 20 kr. évi részadókat szaporítá ez úton, az irt időbeni halálakor csak is 4090 ft. 42 kr. hagyományt szállíthata lyányára.

4. Egy nagy kereskedőház' 46 éves számvivőjének van 2000 ftnyi jövedelme évenként, miből a különben teljesen vagyontalan férfi egy kedves hitest s négy kiskorú gyermeket tart. A jó férj' és atya' szivét éjjel nappal azon gondolat gyötri: mi leend övéiből halála után, ura' szivességének s emberiségének terhei, vagy koldusi szegénységre jutandnak? A segély nem olly messze van. Takarékok által évi költségeit szoríthatja 1600 ftra, s a megkímélt 400ftot minden esztendőben a jövedelembiztosító intézetnek fizetvén, 10,000 ftnyi tőkét alapít családá' részére, melly az ő halálával ki fog adatni.

Némi rövidlátásu tán kárhozzatná számvivőnket, s mondaná neki: balgán tett, s okosabb dolog volt volna, ha a megtakarított 400 ftokat négyes kamattal tőkésíté, mert — föltéve, hogy 25 évet él — azok után kamatok' kamatával épen-séggel 16,658 ft. s 21 kr. tőkét hagyhatott volna a hátramaradóknak.

Ezen hibáztató úrhoz egy kérdést: Tudja-e bizonyossággal, hogy ama szám-

vivő élni fog 25 évet? Ha igen, úgy kárhoytatása alapos volna. Azonban általánfogyva tudhatja-é, mikor ragadja el őt a halál vigasztalan családatól? Minő állapotban hagyandja kedves övéit, ha az egy pár év alatt bekövetkezik? Ama kétes nyereség, miszerint életben maradásának esetében 6658 ftal s 21 krral többje lenne, föler-e azon biztossággal, mit a bizonyos tőke' hátrahagyásának tudása nyujt? Nem láttuk-e fölebb e kívül, hogy az equitable Society 1804ben költ s 10,000 ft. stról szóló biztositási oklevele után 1829nek végén, tehát 25 esztendő mulva, 23,300 ft járult? Ki vitathatja el azon lehetséget, hogy a mi jövedelembiztositási intézetünk is 10,000 ftról szóló oklevél után 25 év' multán ha 23,300 ftot nem is, legalább 16,658 ft s 21 krt fizetni képes legyen?

E szerint az ellenvető úr által jelölt veszteség még az irt esetre vonatkozólag sem bizonyos, bár ha képzelhető vagy nem lehetetlen is.

5. Egy szép eszű, szellemes ifju embernek 25 éves korától egész életére teljesleg bizonyos 2500 ftnyi évjövédelmé van, de e kívül semmi vagyona. Szándéka volna mostan olly intézkedést tenni, melly annyira munkás, szorgalmas s ismeretdús főtül vezérletten nagy nyereséget hajtana kétségen kívül. Azonban e vállalat 20,000 ftnyi kész tőkét igényel. Volna ugyan egy igen tehetős barátá, ki egyenes jelleméről, alapos ismereteiről s munkásságáról meg levén győződve, kész lenne neki a kívánt összegig kölcsönözni, de népes családá a barátság' e köteleységének teljesítését csak a kölcsön' teljesen biztosítása mellett engedheti meg. Ezt eszközöndő, ifju emberünk évi jövédelméből 1410 ftot törvényesen átruház barátára, miért 20,000 ftnyi kölcsönt nyer, — barátá pedig ez 1400 ftból pénze' kamataképen 1000 ftot külön vevén, a fenmaradó 410 ftot jövédelmi intézetünkbe fizeti mindig, s ez által az ifju ember' éltére 20,000 ftnyi tőkét biztosít, kinek történhető halála után 6 héttel azt az intézet legottan kifizeti.

6. Bizonyos embernek van egy veje, ki ámbár csak 24 esztendő, mégis már özvegy s egy fiu' atya. Közállományi szolgálata után járó fizetésénél egyéb jövedelme nincsen. A nagyatya halálát közel lenni érezvén, tart tőle, hogy unokája olly időben juthatna második árvaságra, midőn tán az atyai segítségre legtöbb szüksége volna. Ez aggodalmát oszlatandó, a jövedelembiztosítási intézet' második osztályába 5440 ftot befizet, s ez által veje' eltére 16,000 ftnyi tőkét biztosít, mit unokája attyának halálával, a bejelentés utáni illő időben, haladéktalan fölvehet. Így e gyermek' sorsa, mig atya él, födezve van, s ha pedig annak halála történék, birtokába jutand olly tőkének, melly kamatával őt tisztességesen eltarthatja. —

7. Egy 36 éves pap magánál tartja szegény jó öreg anyyát, s segélyt igénylő állapotú özvegy nővérét. A derék pap' nyugalma semmi más nem háborítja, mint azon szomorító gondolat, hogy ha őt véletlen a' halál kiszólítaná, kedves

övéi nyomor' s inség' martalékivá jutnak. Számításán egészen kívül elhalván egy ifjúkori barátá, ettül 6000 ftot örököl, miből 4255 ftot betételképen egyszerre a jövedelembiztosítási intézetnek fizet, s egyszersmind egy második egyezményre lép, melly szerint 57 ftnyi évi részadó' fizetésére kötelezi magát. A betétel által 10,000, az évi részadó által pedig 2000 forintot biztosított élteire, s azon megnyugtató tudatra tön szert, hogy halála után annya s nővére az intézettől 10,000 ftot kapnak, miből böcsületesen megélhetnek.

8. Egy 59 éves főnemes, családnak férfiági utósó ivadéka, tudja, hogy hübéri birtoka, (s csak ebbül állott minden vagyona) halálával visszaszálland a koronára. Ennek következtében leánya' jövendő állapota igen-igen aggasztá. Mintegy 9160 ft. tett volt ugyan félre számára, még mielőtt bátyja' halálával kezébe jött volna a hübéri birtok; de ez összeg csekélység volt arra, hogy grófi lyány belőle illendően kijőjen. A jövedelembiztosítási inté-

zet súlyos gondjaitól megmenté. A 9160 ftot ugyanis beállási díjképen az intézetnek fizetvén, s e kívül az uradalom jövedelmiből 400 ft évi részadót szakítván ki, leányának 20,000 ftot s ezzel rangjához illő sorsot biztosított.

9. Egy kalmár, kinek házassága gyümölcstelen maradott, fél, hogy 30 éves neje' történhető halálával vagyoni állása kemény csapást fog kiállani, mert azon esetben annak rokonai rajta 18,000 ftot fognak követelni. Ezt megelőzendő, vagy 'egyszer mindenkorért' fizet a jövedelmi intézetbe 6867 ftot, vagy 420 ftal s 40 krral évi részadózik, mi által magának a mondott összeget biztosítandja.

10. Egy 26 éves ifju orvos nőül vesz egy lánykát, ki igen csekély nászajándékot viszen házához. Hitese' állapotát azon esetre, ha előbb vagy utóbb özvegységre hagyná, biztosítandó, következőleg tesz. A jövedelembiztosítási intézetbe évnegyedenként fizet 21 ftot s 20 krt, mi által annak a maga halála után kiadatandó 4000 ftnyi tőkét biztosít. Hogy azonban neje

még azon bajnak se legyen kitéve, miszerint azon tőke kiadásáról maga gondoskodjék, vagy rossz helyre adás által bár részleg is veszélyezze azt, vagy kamatát rendetlenül kapja: kötelességévé tette, hogy amaz összeggel a 3ik osztályzatnál szerezzen egyenlően folyó jövedelmet. Föltéve, hogy mostan a nő 22 éves volna, s férje 28 esztendő múlva halna el, ez előzmények után az 50 éves özvegynek haláláig 294 ft 26 kr. járna ki évenként; ha pedig az orvos 3 év múlva halna meg, úgy az ekkor 25 esztendős ifju hölgy' évi járandósága 217 fra s 10 krra menne. — Minél tovább él tehát a férj, nevének a 4000 ft utáni jövedelme annál nagyobb lesz, nem is számítván az időszakos végszámolatoknál előálló föleslegekből jutó részt.

Ha az asszony hamarább elhalna, férje a biztosított összegről tetszése szerint rendelkezhetik.

11. Bizonyos ifju ember titoknokságot folytat egy grófnál, kinek halála után csak 400 ftnyi nyugdíjra számíthat. Ez okból ura' éltére 6000 ftnyi tőkét bizto-

sít, e czélra évnegyedi részadóban 75 ftot fizetvén, s e szerint fizetéséből hónaponként csupán 25 ftot szakítván külön. Ezt pedig annyival könnyebben megteheti, mert szabad szálláson s asztalon kívül 1000 ft évi fizetése van.

12. Egy 15 éves gróf házának végivadéka levén, halálával javai mellékágra szállnak át. Nővére tudván, hogy ekkor igen csekély tartási díjjal kell beélnie, az ifju gróf' éltere 20,000 ftot biztosít. E czél' tekintetéből évnegyedi részadóképen csupán 80 ftot fizet.

Negyedik osztály.

Ez osztálynál nyugdíjt alapíthat nem' különsége nélkül mindenki bármely előtte kedves egyén számára, kihez szeretet', barátság' vagy hálá' kötelei kapcsolják, melly az alapító' vagy egy más az intézethez álláskor meghatározott személy-halálával bizonyos részlegekben (Raten) évenként kiadatik a jelöltnek egész éltén át. A biztosított személynek, tudnillik a kinek halálával e jövedelmek folyamba hozatandók, szükség legalább is 15 évesnek lennie, e kívül tengeri vagy katonai szolgálatot nem viselhet, tábori orvos nem lehet, általában ellenséggel szembe szolgálni kötelezett személy itten tekintetbe nem jöhet.

A mondottak szerint ez intézet köre szélesebb a közönséges nyugdíjintéze-

tekénél, melly utóbbiakban a férj csak neje' részére tehet alapítványt.

Ez osztály' félreismerhetlen hasznait s emberi célját próbáljuk néhány életből kölcsönzött példával világosítani.

1. Egy 36 éves házi titoknok nőül vett bizonyos nōmbert, ki 30 esztendő volt. Házi boldogságát csak azon gond zavarára, hogy halála' esetére szükségét fog látni hitese. Jövedelembiztosítási intézetünk kilátást nyujta neki, miként neje az ő' halála után egész éltére évenkénti 400 ft. nyugdíjt vonjon, és pedig csupán 126 ft. 12 kr. évi részadó fizetése után. Ha e férfi vagyonosabb vala, 1318 ft. 12 kr. beállási díj s 20 ft. évi utánfizetés, akár 1542 ft. 44. kr. betétel mellett is épen azon eredményhez juthata.

2. Egy 48 éves asszonyságnak van egy 57es komornája, ki őt 30 esztendőn át híven s becsülettel szolgálá. A gyöngé alkatu hálás dámának kevés reménye lévén, hogy még jó erejében levő szobalányát felülélhesse, s ez esetre nem akarván őt szűkös állapotban hagyni, a jöve-

delmi intézetnél 150 ft. évenkénti nyugdíjt alapít számára, betételképen 312 ftot, 30 krt fizetvén érte. Hasonló összeget biztosító oklevelet eszközölhet vala 259 ft. 35 kr. beállási díjjal s 7 ft. 30 kr. évenkénti utánfizetéssel, akár 38 ft. 48 kr. évi részadóval is.

3. Bizonyos szegény asszonynak vala egy erényekkel, szépséggel s szellemi tehetségekkel díszlő lyánya. Tizenhét éves korában neje lón ez egy gazdag banquiernek. Már első esztendőss asszonykorában szomorúan kellett tapasztalnia, hogy háttartalanúl pénzkórságos ura előtt minden nemesebb érzés, különösebben pedig a könnyörületesség teljesleg ismeretlen. Ez okon igen aggódék 54 éves anyjának sorsán, kit olly lelkéből szerete. Hirtelen oda háttárzá magát, hogy 886 ftot 20 krt fizessen a jövedelembiztosító intézetbe, mi által az édes anyjának haláláig járó 1000 ft évjövedelem lón alapítva. A jó leány' gondoskodása nem volt fölesleg; ugyanis két év múlva a szívtelen férj megbukott, maga pedig szülésközben elhala. Az öreg anya

kétségbeeséssel küzdött részint lyánya' elvesztésén, részint a maga' gyámoltalanságra jutásán. Azonban midőn a biztosítási oklevelet kezébe adák, bámulás, megípetés s a legboldogítóbb érzés fogták el lelkét. Ön- és unokája' sorsa gondosan gyámolítva volt!

4. Egy mezővárosi oskolamester rendes fizetésén kívül a telekkönyv' vitelért évenként 25 ftnyi jutalmat kapott. A szomszéd haszonbérőnek leánya kész volt volna ugyan vele szenvedést és örömet megosztani, azonban beleegyezését az atya megtagadá azon egyetlen egyszerű okból, hogy leányát az oskolamester' történhető halála' esetére nem akarja koldusságra juttatni. A szegény szerelmes férfi körülevézé e sziklát; maga 24, a leány pedig 18 éves levén, 25 ftnyi jutalompénzét évi részadóképen intézetünkbe fizeté, mi által 100 ft évenkénti nyugdíj alapított özvegye' részére, s így szerencsésen kikötött a házasság' révében.

5. Egy tehetős férfi, bár nagy családdal vala, szűkölködő nővérét testvérileg

gyámolította. Közbejött halála e segítségnek szükségesképen végét szakítá. Szerencsére a néhai, midőn 36 esztendős vala, némi szerencsés nyereszkesedési vállalat által vagyonát tetemesen öregbítette. S mi tevő lőn? Egyszer mindenkorért 1664 ftot s 8 krt olly kikötéssel fizetett a jövedelmi intézetbe, hogy történhető halála' esetére nővérének, ki akkor 27 éves vala, haláláig 400 ftnyi nyugdíja járjon ki évenként. —

6. Egy 54 éves nyugalmazott tábornoknak volt egy 48as szolgálja, ki őt 30 esztendőn át minden csatáiba követte, s buzgósággal s gondos hűséggel szolgálta. Derék szolgálját öregsége' napjaira a maga halála' esetében is biztosítandó, a jövedelmi intézetbe évi részadózik 113 ft. 10 krral, mi által az irt czélra 250 ft évenkénti nyugdíjt alapít.

7. Egy gróf' szobalegénye von ugyan jó fizetést, de a melly ura' halálakor természetesen megszűnik. Az 57 éves gróf' éltében szükségei különben is fődözve lévén, az előrenéző 33 esztendős komornok

jövedelméből évi részadóképen itézetünknek 446 ftot fizet, s ez összeggel ura' halála utánra évenkénti 600 ft nyugdíjt biztosít magának.

8. Egy 36 éves pap évnegyedi részadóképen fizet 11 ft. 40 krt, mellyel 60 esztendőszegény anyjának, ha ez őt túlélne, évenkénti 300 ft nyugdíjt alapít.

9. Egy 30 éves ifjunak egész éltére haszonvételi joga van valamelly ház' jövedelméhez. Házi asszonyúl szeretné elvenni bizonyos közép-vagyonu kalmár' leányát. Egy háznép' kitartására érdeklett jövedelme elégséges volna ugyan; úgy de egyéb vagyona nem lévén, jöhető kora halála' esetében nejét s gyermekeit inséges állapotra hagyhatná. A kalmár tehát 18 éves lyánya' kikészítési költségét 1000 ft. nyugdíj' alapítására fordítja, melly a férj' halálától egész éltére kijárandó. E célra a kalmár vagy 4305 ftot fizet betételképen, vagy beállásidíjúl 3663 ft. 20 krt, vejére bizván az évenkénti 50 ft. utánfizetést, vagy évenként 311 ft. 20 krral

részadózik, vagy végre évnegyedenként 81 ft. 50 krt tesz intézetünk' pénztárába.

10. Egy 30 éves asszonynak van egy 12 esztendős leánykája, kivel tisztességes nyugdíjából él; azonban ha ő meghal, e nyugdíjt lánya nem fogja vehetni. Egy ez időtájban meghalt nagybátya végrendeletében a nevezett asszonynak haszonvételi jogot hágy 7748 ft. 24 krnyi tőkéhez (melly ötös kamattal teljes biztoság mellett kiadatandó) egy mellékági 4 esztendős rokonának teljeskorra jutásáig, ki ezen időig valamelly intézetbe el van helyezve. Minthogy a fennebb említett hölgy nyugdíjából élhet illendőképen, végrendelet' következtében járuló évjövedelmét az illető 20 éven át jövedelembiztosítási intézetünkbe fizeti, s ez által leányának a maga' halála utánra 1000 ftnyi jövedelmet alapít, mely évnegyedi részlegekben fog kiadatni.

11. Bizonyos ifju katonatisz fiatalkori barátának átadja falusi jószát azon föltétel alatt, hogy 40 éven keresztül fizessen utána folyvást 300 ftot. Nem sokkal

ezután meghal az érdeklött tiszt, s egyetlen rokonát (57 éves férfi vala ez) nevezé általános örökösének. Ennek sem atyafiai, sem gyermekei nem levén, s fizetésével is tisztességesen kiérvén, az évi 300 ftot a jövedelmi intézetnek kívánta hagyni, 42 éves nejének nyugdíjt alapítandó. Az intézet amaz esztendei jövedelmet 5ös kamatlábra vivén, tőke-értékét 5147 ftban s 42 krtban állítá meg, mikon a fölvétetést sürgető úr még 76 ft. 7 krt fizete réá, hogy nejének kerek számban 1000 ft. nyugdíjt biztosíthasson.

12. Egy 18 esztendős léány, önveszedelmével nem gondolva, valamelly vízbe bukott gyermeket a bizonyos haláltorkából ragadott ki. A megmentett' szülői hálások s igen gazdagok levén, meg akarák jutalmazni őt, de a léány bár igen szegény vala s kézi munkája után élt, elfogadni semmit sem kívánt. A gyermek' attya tehát, ki ekkor 48 éves vala, a jövedlembiztosító intézetbe fizetett 5618 ft. s 40 krt, mellyel a maga' halála utánra azon derék léánynak évenként kijáró 800 ftot alapított.

13. Egy 27 éves ifju olly közhivatalba lépett, mellynek jövedelméből nemcsak hogy maga illóképen élhetett, hanem 60 éves drága attyát is — ki szegény falusi lakos volt — megkímélheté az élet gondjaitól. Örömét zavará azon gondolat, hogy előbb kiszólíttathatnék az élők' sergéből, semmint attya. Egy gazdag banquier az eszes ifjat ismervén, igen fontos dologgal bizá meg, mit ez olly elégedésre teljesített, hogy 1000 ft jutalmat kapott utána. A szerető gyermek ez összegből 343 ft. 20 krt egyszer mindenkorért legott a jövedelembiztosítási intézetbe fizetett, melly után az ő nétán előbb történhető halála' esetére attyának egész életén át évenkénti 400 ft. járjon ki.

14. Egy atyának van egy fia, ki testi, szellemi vagy erkölcsi hibája miatt képtelen atyai örökségének kormányzására. E bajon mint lehessen segíteni? Az 51 esztendős atya 24 éves fiának a jövedelembiztosítási intézetnél egész éltére járó 600 ftnyi nyugdíjt alapít, vagy 4095 ft. 12 kr.' betételképeni lefizetése által, vagy

3815 ft. beállási díjjal s évenkénti 30 ft. utánfizetéssel, vagy 396 ft. 18 kr. évi részadóval, vagy végtére évnegyedenként fizetendő 107 ftal.

Ötödik osztály.

Ez intézetben saját, vagy akárki más gyermekének, kihez szülői szeretet' érzelmei fűzik, avagy személyes hajlandóság: 10 ftól 600ig való jövedelmet alapíthat kiki, mit az intézet bizonyos személy' halálától fogva a gondoskodás alá vettnek teljes korra jutásaig, azaz: 24 éves koráig évnegyedi részlegekben fizet ki. Ez idő-pontig tehát a gyermek óva van nemcsak minden szükség- s fogyatkozásokra vonatkozólag, mik a vétkek' és bűnök' közönséges kútforrásai, hanem magasabb erkölcsi és szellemi művelődésére is van eszköze; 24 éves korában pedig, bármely-lyik nemhöz tartozzék, a polgári életben más gondoskodási módokhoz juthatott, vagy állomány' szolgálatába lép, s így ön-

munkássága által is tarthatja magát. Vegyünk föl itten is néhány különös eseteket. —

1. Egy 42 éves atyának van egy 9es fia, ki atyának halálával vagy inség- s gyámtalanságnak martaléka lesz, vagy jó-tékonysági közintézetek' terhévé válik. Az aggódó atya ez okon, növelési költségképen, 300 ftot biztosít neki a jövedelmi intézetnél önéletére, s ezen célra vagy 'egyszer mindenkorért' 477 ft. 15 krt fizet, vagy beállási díjúl 212 ftot s 12 krt, 30 ft. évenkénti utánfizetéssel, vagy évi részadó gyanánt 48 ftot 33 krt, vagy végre évnegyedileg részadózik 13ft. 12 krral. Ha az atya elhalna, a gyermek 24 éves koráig 300 ftnyi jövedelmet fog vonni, esztendőnként évnegyedi részlegekben kiadandót.

2. Egy özvegy, ki most 18 éves, szeretné, hogy jelenleg 4 hónapos lánykájá ha nétán árvaságra jutna is, 25ik éves koráig legyen biztosítva állapotárul. E célra drága gyermekének 600 ftnyi növelési költséget (megszünő jövedelmet) alapít

esztendőnkéntre, miért vagy 520 ftot 54 krt fizet egyszer mindenkorért, vagy beállási díjúl 65 ftot 12 krt s évenkénti 60 ft. ráfizetést, vagy egész esztendei részadóképen 60 ftot 42 krt, vagy évnegyedenkénti 16 ftot 42 krt.

3. Egy 57 éves férfinak van egy három esztendős unokája, ki mindkét szülőjét elvesztvén, vagyontalan [maradott teljesen. Közállományi hivatalt viselő nagyattya hónaponként megtakarékol fizetéséből 6 ft. 57 krt, s az így kerekedett összegcsét minden évnegyedben a jövedelmbiztosítási intézetbe fizeti, mi által a maga' halála' esetére évenkénti 150 ft. növelési költséget alapít unokájának, mit ez 24 esztendős koráig három hónapos részlegekben folyton kap.

4. Egy 27 éves gazdag ifju valamelly szegény, de szeretetre méltó lyánykával viszonyok között élt; szép szőke gyermekök' születése az anyának éltében került. Az atya szent kötelességének ismeri, hogy az ártatan' életét, kinek létet adott, halálíg biztosítsa. Ez okon tele

tárczával a jövedelembiztosítási intézethöz megy, s egyszer mindenkorért lefizet 1446 ftot 30 krt betételképen, e kívül évi részadóul is megajánl 42 ftot 6 krt. E részadó által gyermeke' számára 300 ft. növelési költséget alapít, melly atya' történhető halála' esetében testileg teljes korra jutásáig járand ki; a betétel után pedig 27 éves korától haláláig kijáró évenkénti 300 ftot vonand az intézettől.

5. Egy 60 esztendőös aggastyánnak van 18as leánya, ki 24éves korán túl halálig tartó jövedelemhez jutand, egy nem régebben elhalt nagynénje' alapítványának következtében. A gyermeke' boldogságaért, aggó jó atya attól tart, hogy előbb elhal, semmint lyányának érintett jövedelme folyamatba jöhetne, s így őt vak sors' kényének s némi veszélyeknek kitéve hagyandná hátra. Gyermeke'hez vonzó szeretetének áldozatot akarván vinni, a jövedelembiztosítási intézetbe évnegyedenkénti részadóképen 10 ftot 53 krt fizet, mi által növelési költségül három hónapos részlegekben kijáruló 250 ftot (s így min-

den évnegyedre 62 ft. 30 krt) alapít számára, mit az (attya' halálától kezdve) 24 éves koráig pontosan kézhez kap.

6. Az özvegy X. bizonyos égés' alkalmazásával Y. bárónét kimenté a lángok közül, ki amannak elszántsága s merészsége nélkül kétségtelenül elveszett volna. Lángokozta sebei a nemeslelkű X. et nem sokkal ezután kiragadák az életből, s árvaságra juttaták 3 esztendőös gyámoltalan kisdédét. A mondott úri hölgy, ki már 57szer látá az évek' cseréjét, magához vette ezen gyermekeket, őt — mintha magáé volna — növelendő. Önhalála' esetére is akarván gyámoltalanság' ellenében biztosítani, a jövedelmi intézetbe számára egyszer mindenkorért 2172 ft. 40 krt tesszen, mi után a tudva levő időtől haláláig évnegyedes részlegekben kifizetendő 500 ft. jövedelme lesz 24 éves koráig.

Miután az egyes osztályokon gyakorlatilag átmenénk, s az intézetnek könyvek' fölszárítása, szegénység' gyámolítá-

sa s gondok' távolítása körüli ezélszerüségét életből kikapott példákkal, mint hiszszük, elegendőleg megmutatók: nem tartunk tőle, hogy legitt következő felszólításunk által, mellyel a hon' minden rendeit intézetünkbe lépésre kívánjuk birni, kérkedés' gyanujába essünk, vagy költői túlzás' szemrehányásainak tegyük ki minmagunk.

Hazánk' polgárai! lépjeteK ide testvérek gyanánt.* — Ez intézet közös atyai házunk lesz. Tekintsetek a tenger-körülzajlotta Britanniára, s vegyétek példányúl e gyakorlati irányu szigetnépet. Ottan a gyármüvest és urát, a kalmárt és tisztviselőt, lordot s herczeget, sőt magát az állomány' fejét is illy biztosítási intézet' keblében láthatjátok. Állj körébe tehát ember, ki arczod' verítékivel keresed mindennapi kenyered, s biztosíts magadnak gond nélküli öregséget . . . . Itten szert tehetsz réá!

Te férj! ha nődet, ki élted' útait rózsákkal hintezé, nem akarod haláloed után

tüskéken járnia hagyni, lépj ide; állapotát itten kedvezően intézheted el!

Te atya! ha siró gyermekedet nem czéled koldus-botra vagy — mi borzasztóbb — bűnökre súlyedendőt hagyni utánad, lépj ide; itt leled föl azon napfényt, melly az árvák' könnyeit fölszárítja s a lélek' nemesb növényeit éreli!

Te hálás fiu, ki az úr' negyedik parancsát sziveden hordod, s elerőtlenedett szüleidet mint éltedben, úgy halálod utánra is gyámolítani akarod, lépj ide; itten lelsz számukra mannát a szükség' sivatagjain! —

Te gazda, ki szolgád' ritka hűségét s egyeneslelkűségét jutalmazni, s ha magad elköltözél is, őt inséggel küzdésre nem hagyni kívánod, lépj ide; itt találni fogsz élésházat, melly neki kenyeret juttat!

Te harczfi, ki hazáért köteles vagy véred ontani, s talán valaha mint nyomórék térsz vissza, lépj ide; itten arany-mankókat kapsz, s gyöngé kötszereket véreseidre!

Te művész, ki az eget a földre vonod,
s ez orjási munkánál saját szántóföldeid^m
művelését mellőzöd, lépj ide; itt te bár
földi, de olly eledelt talász, melly a sast
új röpülésre erősíti, ha naphoz tett utából
visszatére!

Te kalmár, ki honod' portékáit Gui-
nea' aranyrúdaival cseréled ki, s vízi tá-
nyád' töredékivel élted' szerencsehajóját is
súlyedni szemléled, lépj ide; itt olly ré-
vet érsz, melyet vihar dólni nem szokott!

Te banquier, ki — mint Croesus —
kincsekre kincseket halmozzsz, s fiókaidat
arannyal tömöd tele, Fortunában ne na-
gyon bizakodj, sőt inkább lépj ide, s ódd
meg kedveseidet a csapodár istennő' sze-
szélyeitől! Ha hived maradna, s nem
szorulnának is tieid az intézetnél biz-
tosított jövedelemre, nem baj, sőt annál
jobb nekik.

Te orvos, ki a test' hibáit s sebeit
gyógyítod, s e mellett háztartásod' aszkór-
ságát távolítani felejtod, állj mellé; itt fü-
vet találsz, melly a szegénység' szenvedé-
seit és gondjait enyhíti!

Te kézműves, ki másoknak házat építesz s ékesítesz föl, a nélkül, hogy magadnak volna, siess ide; itt találsz követet — saját tűzhelyedhöz.

Te szántóvető, ki a több rendeknek kenyeret adsz, s gyakran hét mostoha év után is alig jut számodra egy kedvező, állj hozzá; a legjobb jéghárítót találsz itten! —

Te pap avagy néptanító, ki bőkezűleg osztod a lelki s szívbeli táplálékokat, mi közben öregséged' napjai testi szükségekkel békösöntenek, állj intézetünkhöz, hol élted' végső állomására tápszereket fogsz lelteni.

A sűrű fátyol-füdezte jövődöre ne bizzátok azt, mit a jelenben megszerezni lehető; az ifjui erő' s virító egészség' érzete ne szenderítsen gondtalanságba, mert Damocles' kardja feje fölött függ, s pedig vékonydad szálon, mindenünknek, s ki határozza meg, mikor szakad le?

Feltéve, erőteljes fiatal ember! hogy a kérelhetlen halál idő előtt s véletlenül megtalál: élted' végóráit nem megkeserí-

tené-e azon kínzó gondolat, mikép elmulasztád kedveseid' sorsául gondoskodni?

Minél korábban köttek valamelly biztosítást, annál kevesebb eszközre van szükségtök, s hamarább megmentitek szíveiteket a jövő' nyommasztó gondaitul! S annak tudata, hogy magunk s mieink, később korunkra vonatkozólag, biztosítva vagyunk, nem foly-e bé lényegesen életünk' hosszítására?

A főlebb előadott rendkívüli hasznokat, mik intézetünkben keletkezendők, még jobban meg akarván világosítani, egyszerű példában lássuk, mikép folynak be az intézet', következőleg a tagok' javára az időszakai áttekintések (végszámolatok) s a kölcsönösség' rendszere?

Vegyük föl, hogy az intézet' második osztályában (a tulajdonképeni életbiztosító intézetben) van 1000 tag, kik általában 42 évesek, s kik közül életére mindenik 500 ftot biztosítottat, úgy hogy elő-

számítási laistromunk szerint 236 ftot s 10 krt kelletvén betételképen adnia mindeniknek, az ez úton kerekedő tőke legyen 236,166 ft. és 40 kr.

A társaság' alakulásától számítandó 6ik év' végén az első végszámolati eredmények tudatnak.

1. Ha a tagok a nálunk fölvelt S ú s z m i l c h - B a u m a n n féle halandósági tábla szerint halnak el, s e társulatot bezártnak gondoljuk, úgy t. i., hogy miután 1000 tagja van, bele senki föl ne vé tessék: az irt eredményeket előre is kiszámíthatni teljes bizonyossággal, mik a következő táblácska szerint álland nak:

Hányadik év' vége?	Élők' száma.	Holtak' száma.	Rifi zentendő tőkek.	A tőke' állása, használva			
				4es		5ös	
				k a m a t t a l.			
				ft.	kr.	ft.	kr.
1	981	19	4 371 6	241,126	10	243,487	50
2	961	20	10,000	240,771	13	245,662	14
3	942	19	9500	410,902	4	248,445	20
4	922	20	10,000	240,538	8	250,867	36
5	900	22	11,000	239,159	40	252,210	59
6	878	22	11,000	237,726	3	254,031	32

Miután előszámítási laistremunk szerint 48 éves egyénnek, ha 500 ftnyi élet-részcényt akar alapítani, 263 ft. 40 kr. betételt kell fizetnie, a még életben levő 878 tagért 231,499 ft. 20 kr. kivántatnék, hogy az intézet jövődjére vonatkozólag elvállalt minden kötelezettségeit pontosan teljesíthesse.

Ha az intézet csak négyes kamattal gyümölcsözteté tőkét, az első áttekintésnél az összes fölesleg 6226 ftra 43 krra rugna, mellyből alapszabályilag

622 ft. 40 kr az igazgatási,
2490 ft. 42 kr a tartaléktőkéhez járulna,
3113 ft. 21 kr pedig az összes tagok között lenne kiosztandó. E szerint minden biztosítási oklevélre 3 ft. 32 kr fizettetnék vissza, vagy minden biztosítási oklevél' érteke 6 ft. 42 krral növeltetnék.

Használta volna ellenben az intézet tőkét ötös kamattal, föleslege 22,532 ftra menne, mellyből az alapszabályok' értelmében

2253 ft. 13 kr az igazgatási,
9012 ft. 53 kr a tartaléktőkéhez járulna, s

11,266 ft. 6 kr az élő tagok között kiosztandó lenne. Így minden biztosítási oklevélre kiadatnék 12 ft. 49 kr., vagy érteke emeltetnék 24 ft. 18 krral.

2. Ha ellenben a tagok' halálozása a Du villard' Franciaországra vonatkozó halandósági táblája szerint történnék, következő végszámolati eredmények keletkeznének:

Hányadik év vége?	Élők' száma.	Holtak' száma.	Rifizetendő tőke.	A tőke' állása, használat.			
				4es		5ös	
				k a m a t t a l.			
ft.	kr.	ft.	kr.				
1	980	20	4723 $\frac{1}{3}$	240,890	—	247,975	—
2	960	20	10,000	240,525	36	45,414	1
3	940	20	10,000	240,146	37	247,684	58
4	920	20	10,000	239,752	29	250,069	12
5	899	21	10,500	238,842	35	252,072	40
6	878	21	10,500	237,896	17	254,176	18

Mintogy előszámítási laistromunk mellett a még élő 878 tag után 231,499 ft. 20 kr. összes tőke esik: 6396 ft. 57 kr. fölesleg kerül ki, ha tőkéit az intézet négyes kamatra adta ki, mellyből az alapszabályok szerint

639 ft. 41 kr. az igazgatási,
 2558 ft. 44 kr. a tartaléktőkéhez járul,
 s a többi 3198 ft. 28 kr. az összes biztosítási oklevelekre fizettetik ki. Mindenik oklevél után adatik e szerint 3 ft. 38 kr, vagy a biztosított összeg növeltetni fog 6 ft. 53 krral. Ha azonban tőkési után az intézet ötös kamatot von, 22676 ft. 58 kr. föleslege kerül ki, miből

az igazgatási tőke kap 2267 ft. 41 krt,
 s a tartaléktár 9070 ftot s 48 krt. A többi 11,338 ft 29 kr osztalékképen a biztosítási oklevelekre megy, mi szerint minden oklevélre fizettetik 12 ft. 54 kr., vagy pedig érteke 24 ft. 27 krral, következőleg $4\frac{89}{100}$ pcenttel gyarapíttatik.

3. Ha a halandóság a northamptoni tábla szerint következik be, a végszámlatnál im ez eredmények fordulnak elő:

Hányadik év vége?	Élők' száma.	Holtak' száma.	Kifizetendő tőkék.	A tőke' állása, használva			
				4es		5ös	
				k a m a t t a l.			
ft.	kr.	ft.	kr.				
1	978	22	5195 $\frac{2}{3}$	240,417	40	242,779	20
2	955	23	11,500	238,554	22	243,418	18
3	933	22	11,000	257,075	45	244,589	13
4	910	23	11,500	255,058	47	245,318	41
5	888	22	11,000	233,461	8	246,584	37
6	866	22	11,000	231,799	34	347,913	50

Az életben levő 866 egyénért járul 228,335ft. 20kr. Az áttekintés szerint föleslegül esik 3464 ft. 12 kr, ha az intézet' pénzei négyes kamattal tőkésíttetnek. Ez időszaki föleslegbül kap

346 ft. 25 krt az igazgatási,

1385 ft. 42 krt a tartaléktőke, a fenmaradó 1732 ft. 7 kr. pedig a biztosítási oklevelekre adatik, visszafizettetvén minden oklevél után 2 ft., vagy értékében mindenik 3 ft. 46 krral szaporodván azon 2 ft.' behagyásakor.

Tőkésítette legyen pedig pénzeit ötös kamattal, a fölesleg tenne 19,578 ft. 30 krt, miből

1957 ft. 51 kr. az igazgatási,

7831 ft. 24 kr. tartaléktőkéhez

járulna, s a fenmaradó 9789 ft. 15 kr. a tagokra szállna, miszerint minden biztosítási oklevél után visszafizettetnék 11 ft. 18 kr, vagy értékében 21 ft. 25 krnyi növekvést kapna.

4. Ha végre a tapasztalás azt tanusítná, hogy a tagok első áttekintésig *De parcieux*' táblája szerint haláloztak, a vég-számolati eredmény e szerint lenne:

Hányadik év vége?	Élők száma.	Holtak száma.	Kifizetendő tőkék.	A tőke' állása, használva			
				4es		5ös	
				k a m a t t a l.			
				ft.	kr.	ft.	kr.
1	987	13	5070 ¹ / ₆	242,543	10	244,904	50
2	977	10	5000	247,244	54	252,150	5
3	965	12	6000	251,134	41	258,757	35
4	955	12	6000	255,180	5	265,695	27
5	941	12	6000	259,387	17	272,980	14
6	928	13	6500	263,262	46	280,129	13

Ha e kedvező eltérés mellett is változatlanul megtartanók előszámolati táblánkat a közelebbi áttekintési korszakig, minthogy a még életben levő 928 tagért 244,682 ft. 40 kr. kívántatnék, e tőke' négyes kamatra adása mellett 18580 ft. 6 kr. fölesleg kerülne ki, miből

1858 ft. az igazgatási,

7432 ft. 3 kr. pedig a tartaléktőkéhez,

9290 ft. 3 kr. végre az élő tagoknak járulna, mindenik biztosítási oklevélre 10 ft. fizettetvén vissza, vagy 18 ft. 57 kr. jegyeztetvén föl.

Ha a tőke ötös kamatra adaték ki, a fölesleg 35,446 ftra s 35 kr-ra rugott volna, s ebből

3544 ft. 39 kr. az igazgatási,
 14,178 ft. 39 kr. a tartaléktárnak,
 17,723 ft. 17 kr. pedig a biztosítási oklevelek szerint kiosztandó lesz vala, mindenikre 19 ft. 5 kr fizettetvén vissza, akár 36 ft. 12 kr iratván föl.

Vegyük már össze e vizsgálatok' főeredvényeit, mikből következő átnézeti táblát állíthatunk föl:

Lesz, a tőkét használva											
4es kamattal,						5ös kamattal,					
a biztosítási oklevél' becsnöve.		tartaléktöke' állása.		egész fölesleg.		a biztosítási oklevél' becsnöve.		tartaléktöke' állása.		egész fölesleg.	
ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	f	kr.	ft.	kr.
*6	42	2490	42	6226	43	24	18	9012	53	2552	12
**6	53	2552	47	6396	57	24	27	9070	48	22676	58
***5	46	1385	42	5464	14	21	25	7831	24	19578	30
**											
**18	57	7432	3	18580	6	36	12	14172	59	35446	36

ha a tábla, mely szerint halnak, * Süssmilch-Baumanné, ** Duvillardé, *** a northamptoni, **** Deparcieuxé. —

Ez átnézet következő megjegyzésekre vezérel:

1. A mi előszámítási laistromunk' alapjául vett S ú s z m i l c h - B a u m a n n -féle halandósági tábla az equitable Society által elfogadott northamptonival leginkább egyezik.

2. A northamptoni legkisebb, Deparcieuxé pedig legnagyobb eredményekhez vezet. A két szélső között vegyünk középsőt, s úgy fogjuk találni, hogy az intézet' tőkái' négyes kamatu használatánál egyegy biztosítási oklevél' becsnövelte $2^{27}/_{100}$ pcent 5ös kamatunál $5^{76}/_{100}$.

A mi táblánk szerinti eredmények a többekéi közepett állnak, miokon itt az első mellett szándékozunk megállapodni.

3. A főlebb kimutatott föleslegek intézetünknel az élő tagokra szállanak, mig nyereszkedési tekintetből alakult biztosítási társulatoknál a részvényesek' tulajdonai lesznek.

4. Mindezen számításoknál a kamatfizetés esztendő' elteltére tétetek, mi valósággal nem úgy van. Ugyanis rendszer-

rint a kamatok fél- vagy negyedéviileg — s igen gyakran előre — fizettetnek, mi által a fenjelölt föleslegek tetemes növekvést kapnak.

5. Ezen egyszerű előterjesztésből önként fölmerül ama meggyőződés, mikép az egyenesség', méltány' s teljes biztonság' igényeinek csupán kölcsönösség' elvére nehezlő társaság képes megfelelni, s hogy az illyeseknél a kiválasztott kamatláb s fölvelt halandósági tábla — mik előszámítási laistromaik' alapjául szolgálnak, mikben t. i. a ,betételek' s ,évi részadók' elintéztetvék — korán sem gyakorolhat akkora befolyást a tagok' hasznára vagy kárára, mint például valamelly nyereségre számító társaságnál szokott megesni. Csak a kölcsönösnél közös minden-mi, s csupán itt munkál minden az egyért s az egy mindenikökért.

Hatodik osztály.

Kölcsönös gondoskodási intézet, növvő jövedel- mek' után.

A biztosítás' azon ágai, mellyek az öt első osztályba befoglalvák, rang' s tehetség' különbsége nélkül mindenki által szabadon használhatók; ugyancsak nagyobb pénzáldozatot igénylők, semhogy azt a legalsó s szegényebb néposztály szabályszerűleg fizetni birná. De itt előáll a takaréktár, melly a legcsekélyebb vagyonszeget is átveszi, gyarapítólag használja s kamatok' kamataival visszafizeti, mihelyt kivántatni fog. Ez által a rend' s takaréknak' szellemét ébresztve, ezereknek nyit pályát egyik vagy másik osztály' körébe léphetni, ez úton az emberi társa-

ság' magasb lépcsőjére emelkedhetni, a szeszélyes istennőt lelánczolni s sziveiket azon magasztos öntudattal boldogítani, mikép önmunkásság s gondos elővigyázatuk által tölték meg csúreiket a szükség' napjára.

A nővé jövedelmek által hasonló célra törekszik a mi gondoskodási intézetünk is, melly az életbiztosítási intézetek s takaréktárak között áll, s ezek' mindkettejével kapcsolatban levő egészset alkot. Főczélja ott határozódik, hogy tagjait agg korokban, midőn a szükségek (s velők a nyugalom' s kényelem' vágya) megsokasodtak, folyvást emelkedő jövedelem' birtokába helyezze — minden osztályzati különység nélkül — egyenlő gondossággal felölelvén mindegyiknek érdekét. Mielőtt a mondottakat példák által világosítnók, röviden írjuk le ezen intézet' szerkezetét.

Nem's állapot' különbsége nélkül kiki tagja lehet 50 éves kora előtt ez intézetnek tetszése szerinti sokaságu — 20 p.ftos — betételek' útján, s vagy minden betételért különös, vagy többekről szóló áta-

lános jövedelmi kötlevelet kapván, joga lesz az alapszabályilag megállított jövedelmek' vételéhez. Mihelyt az intézetbe lépők' betételeinek száma legalább is 25000-re megy, a társulat alakultnak nyilvánítatik, a fölvétel december' 1sőjéig folytatattatik, mikor aztán bezártnak tekintetik. Egy illy bezárt társulat' képzésére 1—3 esztendő határoztatott, olly intézkedéssel, hogy kik ez alakulás' első évben tagokká lettek, egy évvel hamarább vonnak jövedelmet a második évben tagokká letteknél, s ezek ismét elébb ugyan csak esztendővel, semmint azok, kik a harmadik évben léptek az intézetbe. Ha egy társaság bezáraték, más kezd alakíttatni, mellyhez az előbbi' tagjai újból csatlakozhatnak betételeik által. Ezen társulatok' mindenike önálló, s egyik sincs a mással kölcsönhatásban.

Az ugyanazon társulati tagok korfozzat szerint 10—10 évileg öt osztályzatra különíttetnek; betételei' teljes összege mindenik osztályzatnak jövedelmi vagy alaptőkéjeként vétetik, s ennek négyes

kamatja osztalékképen az összes tagtársak között, betételeik' arányában, kijárul. Az ötödik vagy legéltesebb osztályzatiak azonban a társaság' bezáratása' három első évében semmi jövedelmet nem vonnak, hanem csak a negyedik' lefolyta után. Az első három esztendőben a pénz-alap' kamatai jövedelemtőkésítettnek. — A több osztályzati tagtársak csak akkor jutnak az osztalék' vagy jövedelem' jótéményhez, ha egyegy betétel után legalább is jutand 1 ft, e pedig — legroszabb esetben — öt év alatt megeshik, azaz: az első jövedelemkapás legkésőbbre a 6ik év' lefolytán bekövetkezik. Addig a kamatok az alaptőke' növesztésére fordíttatnak.

Ha valamellyik tag meghal vagy holt-nak nyilvánítatik: örökösei az egész betételt visszakapják, leszámíttván belőle a már kiadott osztalék-részek; e visszafizetett összeg az illető osztályzat' jövedelmi tőkéjét fogja némileg csökkenteni.

Az osztalék a tagok' lassankénti halál-ozása által ugyancsak mindegyet fog emelkedni, mig végre az alaptőke a még

élő tagok' mindenikének egyegy betétel után 50 ftot juttathat, mikoron ez osztályzat' részesei az alapszabályok szerinti legnagyobb jövedelemhez jutának. Ha egy osztályzat merőben kihalt, tagjai egész tőkéjét minden kamataival fölemésztették hihetőséggel. Ha azonban némi maradék mutatkoznék, az ezen társulat' többi osztályzatának adatik, és pedig az akkor legéltesebb osztályzat kapni fogja felét, másik fele pedig a több osztályzatok között egyenlően oszland föl. Mikor pedig egy társaságban még csak egy osztályzat volna, ennek jut az egész fölesleg.

Ha egy egész társulat elhalása után is maradna fen valami a jövedelmi tőkéből, a főintézet' általános tartaléktárába folyand. —

Egy elenyésző osztályzat' jövedelmi tőkéjéből azonban csupán csak akkor marad fölesleg, ha tagjai korábban elhalnának, semmint a halandósági tábla számítá. Ha ellenben néhány tag tovább élne, mint a halandósági táblából vélni lehet, hiány mutatja magát, mi a főintézet'

tartaléktárából födeztetik, s innen természetes, hogy ha fölesleg talál maradni, ez a tartaléktárnak jusson.

Intézetünk' utósó osztályának e rövid vázolatából figyelmes olvasóink előtt világos leend, mikép az lényegesen különbözik az ausztriai első takaréktárral kapcsolatban álló közönséges gondoskodási intézettől, s az ennek mintájára alakultaktól, u. m. a stuttgarti, karlsruhei, berlini s fb. jövedelem-intézetektül. Különbözik pedig jelesen belszerkezetének egyszerűebb volta, tagjaihoz viseltető kitünőbb igazság- s méltányossága, valamint a végczél' (az alapszabályok szerinti legnagyobb jövedelem') gyorsabb eszközlése által. —

Az úgymondott részenkénti betételek' kirekesztése nemcsak hogy az igazgatást gazdaságosabbá teszi, és egyszerűbbé, hanem az ugyanazon osztályzati tagtársak közt is tökéletes egyenlőséget állít föl, azaz: egyik tag sem részesülhet, többek felett, kedvezésekben. Minthogy végre mindenik külön osztály' tagjai betételi tőké-

jöket kamatostul fölemésztik, világos, mikép az alapszályok szerinti ,m a x i-
mum' korábban bekövetkezik, mint különben, ha a jövedelmi tőke megtartatik s következő társulatok' örökségévé válik.

Az 50 esztendőn felül levő személyek gondoskodási intézetünk' köréből kirekesztvék, minthogy ezek a harmadik osztályba állás, azaz: életpénz' szerzése' után különben is gond-mentes életet folytathatnak. Vegyük föl ugyanis példaképen, hogy azon egyének átalánfogva 56 évesek volnának: legott folyamba indulandó jövedelem' szerzése által betételök után $8\frac{1}{2}\%$ vonhatnak.

Mielőtt intézetünk' ez utósó osztályától megválnánk, világosítsuk föl még közelebről némi szemlélődések által gondoskodási intézetünknek az élet' különböző viszonyai közepett jelenkező hatásit, eléadásunk' tárgyát példák' során füzvén át itt is.

1. N. herczeg tetemes idősbségi birtok' tulajdonosa, s van 2 fia s 3 léánya. Elsőszülött fia idősbségi birtokai által teljesen biztosítva van; a kisebb fiu azonban s nővérei némi csekély élelmi díjra s vagy két kis majorsági birtokra támaszkodhatnak, minek következtében attyok'

halála után alig folytathatnának sorsukhoz illő életet. Az értelmes és gyöngéd atya gyermekeinek jobb sorsot eszközendő, négyök' számára ugyan annyiszor 200 betételt (mindeniket 20 ftjával számítván), következőleg külön mindenikökért 400 ftot fizet le, vagy is öszveszen 16,000et. A nagyobb gyermek ekkor 9 éves. — E betétel után mindnégyen olly jövedelmet vonnak, mi legalább is tesz 200 ftot s lassanként 10,000 ft. ,maximum'ig nő. A gondos atya a 200 ftra menő legkisebb évi illetőséget 10 eszten-dőn át új jövedelmi kötlevelek' vásárlására fordítja, úgy hogy mikor fejlődési teljeskort ér, még a nagyobbik is 400 betétel' tulajdonosa lesz, mi után az alapszabályi ,legnagyobb' 20,000 ftnyi évjövedelem. —

2. L. gróf nőül vevén a szeretetre méltó M. bárónét, ki igen régi, de nemigen vagyonos család' sarja, birtokaira 250,00 ftnyi tőkét irat át terüképen olly intézkedéssel, hogy ha ő meg találna halni, kamata özvegyi jövedelemképen 10,000 ftban nejenek évenként adassék ki. Mint-hogy pedig gondoskodási intézetünk életbe lépe, L. gróf 18 éves hölgye' nevére 200 betételről szóló jövedelmi kötlevelet

vásárol, mivégre intézetünk' pénztárába 4000 ftot fizet, s a házassági egyezés alá azon záradékot függeszti, hogy ha ő meghal, birtokai' jövedelméből csak azon összeg fizettségük özvegyi tartásképen, melly a gondoskodási intézetből járuló évjövedelemnek 10,000 ftig fölpótlására szükséges. E móddal a gróf' birtokai év-rül évre szabadulnak mondott terüjök alól, mig végre mentesek lesznek. Föltéve, hogy a gróf meghalna akkor, midőn már a társulat' második osztályzatának — mellyhez a grófné tartozik — jövedelme 30 ftra hágott, intézetünktől kapna az özvegy 6000 ftot, s csak 4000 ftot kellene a grófi pénztárnak utánfizetni, mi szerint a grófi birtokok csak 100,000 ftnyi tőkégig volnának terhelve, de ez is olly hirtelen csökkenne, hogy néhány év' multán teljesen elenyészne.

3. Egy gazdag banquier szem előtt tartván a szerencse' szeszélyes változékonyságát, s hitese' és gyermekei' jövedőjét biztosítani akarván, neje' részére 160, mindenik gyermekeére 80 „betételt“

fizet. Az elsőbb évi jövedelmeket újabb betételekre fordítja, mi által kevés év mulva hölgyének 200, mindenik magzatának 100 betétele lőn. Több évek után sok rendbeli szerencsétlenségek' összejöttével roppant veszteség éri a banquier, mi által fényes vagyona olly csekély öszszeggé olvad, hogy népes családá' illőleg tartására nem elég. Vigasztalás' s segély' angyalaképen lép föl most gondoskodási intézetünk; mert föltéve, hogy a hölgy' osztályzatának osztaléka csak 5 ftot juttathatna egyegy betétel után, a gyermekek' osztályzataé pedig ne többet 3 ftnál, mégis amannak 1000, ezeknek különkülön 300 ftra menne évjövedelme. A nő' jövedelme évről évre sebtén gyarapodván, iránylag kis idő alatt megütné a 10,000 ftnyi ,legnagyobbat'; a gyermekek' 300 ftja is hasonlólag felnő, ha bár lassabban is, 500 ftra. — E sors-keserítette-család' megmentése a gondoskodási intézet' dicséretének új emléke.

4. N. kereskedőt ifjúkori barátá, az ***i syndicus megtalálá az iránt, hogy

most született fiának lenne keresztattya. E kérést N. nem egészen barátá' kívánataival egyezőleg teljesítette, mert a keresztelőben ugyan megjelent, de néhány palaczk jó boron kívül semmit sem vitt ajándokképen, — nem legkisebb emlékpénzt is. A reményeiben csalatkozott syndicus hidegen bocsátá el a keresztatyát, s többé nála magát soha sem is mutatta. A kis csecsemő erős ifjává nőtt, s becsületvágytól sarkaltan a honvédek' soraiba állott bé. Szerencsétlenségére azonban balkarát ellőtték, s így szolgálatra alkalmatlan lett. Nagykomoran tehát haza tört, megőszült attyát gyámolítgatá, mi közben egy földesúr' lyányába szerelmes lón. Vizonszerelmet találván, a földesúrtól szellemdús gyermeke' kezét megkérte . . . . . és elútasított, hisz' nyugdíja csupán 200 p.stra rugott. A szeretők kétségbeeséssel víttak. Ez időtájatt hala el N. kereskedő. Iróasztalán egy köteget találtak lepecsételve illy ezimü boríték alatt: „Keresztfiamnak, az ***i syndicus' gyermekének.“ A nyugalmazott hadnagynak megküldték kötege.

Midón attya' jelenlétében fölnyitotta, leirhatlan örömeire 10 betételről szóló, s ez előtt 36 évvel épen születése' napján költ kötlevelet talált abban önnevére irottan, melly kevés esztendő alatt 500 ftig növő jövedelemmel biztatta őt, s így ez, állományi pénztárból jövő díjával, elegendő vala egy kis család' tisztességesen eltartására. Milly örömlelkedés sietett a mondott földesúrhoz! Milly készséggel beleegyezett mostan ez, hogy a tiszt lányával összekeljen! És milly boldog volt a szerető pár! E boldogság' alapítója, N. kereskedő, hasonló csekély áldozattal hatott volna-e különben olly jótékonyan és atyailag? A boldog házasok véglegelőkig feledik-e jóltevőjök' emlékét háládatosan tisztelni, s igen-e lelke' üdveért naponnan imát bocsátni az egekre?

A háztartás' szükségeinek legyőzésére kívántató eszközök' hiánya gyakran széttépi a szerelem-fűzte lánczokat házasság előtt, melly kedvező körületek közepett boldog szövetséggé válhaték. Ha azonban a gyermekek fölvetetnek vagy

vétetnének a gondoskodási intézetbe él-
tök' zsenge korában, úgy azon időben,
mikor a házasságok köttetni szoktak, lesz
vagy lenne folyamban olly jövedelmök,
mellyel a házi szükségek' egy része födez-
tethetik, melly évenként gyarapodik s bá-
toríthat sokakat azon legfontosabb lépés-
re, melly különben lehet hogy igen sze-
rencsétlenül kimarada hosszas fontolgatá-
sok' következtében. Azt ugyanis nem fö-
di kétség, hogy a gondtalan öregség' tu-
data, ha bár elláthatlan szerencsétlenség
a meglevőt részleg avagy egészben elnye-
li is, bátorító és megnyugtató. Kivánatos
volna ez okon, hogy minden, ki házasa-
sági szövetségre lépendő, maga' és neje'
részére fizessen egy vagy több rendbeli
betételt. —

Ünnepélyes kereszteléseknél gyakran
adatnak fényes asztalok, s sok pénzben
kerülő, s mégis hasztalan, becs nélküli
ajándokok. Nem jobb volna-e az így fe-
csérlettt pénzt a csecsemőt illető betételek-
re fordítani, s ez által annak jövőjét, melly
annyi véletlen eseteknek kitett s annyira

bizonytalan, legalább öregsége' napjaira vonatkozólag jócska jövedelmecskével biztosítani? —

5. Egy ifju, kinek feje és szive helyén volt, így szóla mátkájához: „Édesem! lakadalmunkat tartsuk minden fény nélkül, s így megkímélt pénzünket hagyjuk jöhető szükségek' legyőzésére. Ne számíts ez okon semmi gazdag ajándékokra, miket szekrényedben különben is cél- és haszontalan őrzenél. Tiszta, lángszerelmet ajánlok neked szívemmel, melly előtt legelső dolog állandó boldogságod; olly hiu ajándokoknak mi becse is lehetne előtted?“ A mátká — s ki vegye rossz neven egy ifju, szép léánynak? — az ünnepi díszről előre ezer álmok' karjain ringatván képzelődését, kék szemébül egy könnycseppet türlött ki, s kedvese' szándokába szorult szívvel egyezett bele. Midőn a lakadalom' estéjén az ifju pár csupán a szülék' társaságában ült a takaros asztalhoz, az új asszony tányérán öt jövedelmi kötlevelet lelt, mellyeknek midőn erejét a férj szeretet-teljesen magyarázá, s meg-

érteté, hogy 100 p.ftnyi összeggel jólétök megalapítva van, s kényelmes öregség biztosítotték számukra, hozzá tevé: „Ha lakadalmunkat a szokott lármás modorban ülök meg, ez összeget elfecsérelhetők ugyan, s vendégeinknek nyolcz nap mulva még sem jutottunk volna eszükbe.“ Egyszersmind kéré a kedves asszonyt, hogy takarékok által ezután is igyekezzenek évről évre új betételekre való megkímélgetni. A hölgy most érté át igazában férje' szeretet-teljes gondoskodásait, s igyekezetét kettőztetve annyira ment, hogy egy év alatt új 'betételt' fizethetének.

A kezdetben nem szembetünő osztalékok gyermekeik' növelése körül jó szolgálatot tőnek, s minél inkább nőttek, szükségéik is bokrosodának. Azonban a jövedelem' gyarapodása ki egyenlítette e bajt: s ama sok nélkülözéseket szükségtelemmé tette, miket különben a gyöngéd szüléknek szenvedni kell vala. Midőn a szerető anya jól növelt gyerekeit szárnyra bocsátá, nagy időt érve, a 300 ftra menő jövedelem' egy részét unokái' szá-

mára fordítá, betételeket fizetvén értök. A törzsökatyá' bölcs elővigyázata által egy népes család' jólétének lőn megvetve alapja. —

A felebaráti szeretettől áthatott derék Beger ezt mondja: „Azt, mit némi hiábavalóságokra egymásért kölcsönösen el szoktak vesztegetni az ifju házasok, mit szükségén túl menő bútorokra, ékszerekre s köntösökre pazarlanak, mit lakadalmi vendégségekre költenek, holott hetek', sőt hónapok' szükségeit kiérő vagyon igen gyakran néhány óra alatt elfecséreltetik: mostantól kezdve fizessék ez intézetbe. A nőmbernek teremttől vett rendeltetésében sok jutalmazó van, de gondoljai, nélkülözése s fájdalmai többek, semmint a férjéi. Bár gondoskodjanak tehát a férfiak, hogy nejeiket öregségök' napjain szükség és bánat ne sanyarják. Ezt pedig elérhetik, ha őket a gondoskodási intézet' körébe iktatják; ekkor — mint képzeljük, mint érezzük — nyugodtabban nézhetnek a jövő elébe.“

Milly nézetek nem merülnek itten föl minden emberbarát keblében? A gondoskodási intézetnek nem az-é rendeltetése, hogy számtalan családok közepett, kunyhókban úgy mint palotákban, nyugalmat, elégtételt s jólétet árasztson szét, s a takarékos és rendes lelkét?! Lehetne-e tagadni, hogy ez intézet egész nemzet erkölcsi állapotának javítására fölszámíthatatlan befolyást gyakorol, s ez által az állomány erkölcsi erejére redkivüli hatá-
su?! Bár minden okos házi atya, községi előljárók, lelkészek, s mindazok, kiknek kebelét igazi emberszeretet hevíti, eszközlenének részvétet e jótékony intézetet illetőleg!

Lassanként a legalsó néposztály között gyérülne a roppant szegénység, s ezzel együtt olly sok bűn s vétségek forrása is kiszáradna! Ezer olyanok, kik jelenleg a községeknek és állománynak valódi terhei, viszonyaikhoz mérve „jólét-
hez” juthatnának, s erejüket önjavukra s az állományéra sikeresen alkalmazhatnák.

6. Egy kisdéd fizetéséből élő tisztviselőnek vala egy fia, ki keresztattytól s nagynénjétől születési és névnapján, úgy más innepi alkalmakkal apró pénzbeli ajándékokat kapott. Ez összegcséket a gondos atya meggyűjté, olykor néhány ftal pótolta, s betételeket fizetett velök, úgy hogy gyermekének 10 éves korában négy betétele volt. A jókor rendhez s munkássághoz szoktatott fiucska most egy kisdéd oskola' növendéke volt, hol kitünő szorgalma által szép pénzsegélyt eszközölt ki magának. Szükségei' födezésén felülmaradott összegcséjét takaréktárba helyezvén, 20 ftot szerzett általa, s ezzel a gondoskodási intézetben új betételt fizetett le. Midőn orvos-tanári méltóságra jutott, 20 jövedelmi kötlevel' tulajdonosa vala, s vidáman kezdé meg tiszte' folytatását K_{***} kisdéd városban. Az intézettől járó jövedelme már szinte ekkor is elégséges volt szállásbér' fizetésére. Midőn évek' hosszu során át fáradhatlan buzgósággal, kereszty éni hő emberszeretettel tön eleget állása' kötelességeinek, s 70 éves

korában — mint közbecsülésben álló öreg — fogyni érzé erejét s nyugalomvágy következtet bé fáradalmi után: az 1000 ftra nőtt osztalék képessé tette nyugalomra bocsátkozása mellett is családá' körében nyugalmason s kényelemmel tölthetni élte' estéjét. — E példából láthatjuk, mi könnyü gyermekeink' részére gond-mentes öregséget biztosítani, még mikor bölcsőjökben fekszenek; láthatjuk, hogy ez lehetővé válik a növelésök mellett okos takarékok által is. Növeljétek kisdedeiteket illőleg, s ne szoktassátok ezer fölesleg s káros szükségekhez; költség nélkül is korukhoz alkalmazott s testileg és erkölcsileg hasznos sokféle időtöltést szerezhettek nekik. Hány anya nincs, ki oktalan s vak szeretettől áthatva, gyermekei' várakozását szünetlen változatos s emelkedő élvezek által felső fokra csigázza, a nélkül, hogy meggondolná, mi káros hatással lehet e fontolatlan bánás azok' jövődjére! Avagy egy léány, ki gyermeké óta a kedvtelések', ékszerek' s több hiábanvalóságok' örökös cseréi közt

növe föl, válhatik-e jó házi asszonynya? Minő anya lesz abból? Feltéve már most, hogy e rosszúl szoktatott lyány egy közepes jövedelmű férfi' neje lesz, nem fogja-e nagyon szerencsétlennek érzeni magát, midőn szeszélyeit betöltve s ezer balga vágyait teljesítve látni nem fogja? Férje iránti lángja nem fog-e hűlni s közönyössé válni, vak képzelgései között hidegnek találván azt? Szerencsétlen férj, így valósul-e meg élted' legszebb álma?!

Ez okon szülék, szeressétek magzataitokat okosan, szoktassátok őket eleve némi aprólékos nélkülözésekhez, rendhez, takaré- és munkássághoz s azon tetemes összegeket, mikkel nekik hasztalan játékszereket vásárolnátok, fordítsátok jövőjüknek szükségek ellen biztosítására. Iktassátok őket a gondoskodási intézet' tagjaivá, s az áldás elmaradni bizonynyal nem fog; midőn többé nem lesztek a földön, sírotok' virágaira hála' s szeretet' könyűi harmatozandnak le!

7. Akarmelley gazdag birtokos használhatja a gondoskodási intézetet tisztei'

s szolgálói nyugdíjazására. Módját lássuk egyéure alkalmazottan. S_{***} úr 27 éves korában A. jószág' igazgatójaképen hercegi szolgálatba lép, s a hercegi jószágok' igazgatósága a következő föltéteket szabja elébe: kapni fog 600 p.ft évi fizetést; ha megházasodik, akár sajátjából, akár neje' pénzéből ennek részére köteles 3 betételt fizetni a gondoskodási intézetbe, s a nevezett igazgatóságnál tenni le jövedelmi kötleveleit; hasonlólag köteles minden gyermeke' születése után közvetlenül ezek' számára egyegy jövedelmi kötlevelet váltani. Az ezen betételek után járuló évjövedelmek az uradalmi pénztárba folynak s biztosítási tőke' (Sicherheitsfond) képzésére fordíttatnak, minek czélját legitt megtudjuk. Negyven évi szolgálata után egész fizetéssel nyugalomra bocsáttatik ez igazgató, mikoron a hercegi pénztárnak csak azon csekély különbséget kell kiegyenlítnie, melly az évi jövedelem és nyugdíj között van; idővel e különbség is csökken, mig nem egészen elenyészik. A kezdetbeni különbség' föde-

zésére a főlebb említett biztosítási tőke szolgál. Ha az igazgató hűtlen szolgálata vagy más erkölcsi hibája miatt hivatalától eltávolíttatnék, az uradalmi pénztár legkisebb veszedelemben sem forogna, minthogy az évjövedelem ebbe folyt, nyugdíjazási tőkévé fordíttatván. Ugyanez áll azon esetben is, ha az igazgató nyugdíjaztatása előtt elhalna, s betételét nem vette volna még ki osztalékokban.

Miután a főlebbiek szerint minden tisztnek legalább s három betétele van, s mindenik gyermekének előszámítás szerint egy: ez egyénekre gondviselés a férj' vagy atya' halála után sokkal kisebb terheltetésével jár az uradalmi pénztárnak, semmint eddig, s ha az érintett biztosítási tőke már alakítva: csupán ez által födezzhető. Lehetlen által nem látni, milly sok nyereség háromlik illynemü intézkedésekből birtok-kezeléseket illetőleg.

8. Egy erényes, jó leány bizonyos úri hölgnél komorna vala; fizetése hónaponként 6 p.ftra ment. Minthogy öltözetében csupán a tisztaságra s egyszerű-

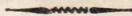
ségre ügyelt, minden hónapban külön tett 2 ftot, s valahányszor eképen 20 ftot megtakarékolt, egyegy betételt fizetett intézetünkbe. E módszert folytatva, s az elsőbb osztalékokat, valamint az új évben s más alkalmakkal kapott ajándékokat hasonló célra fordítva, 28 esztendőskorában 16 betétel' tulajdonosa lón, melyek által több egymás után következő társulatok' tagja lón. Ez időtájatt egy zongoramester nőül vevé őt, ki tanítása' jövedelmeiből házi szükségeiket fűdezvén, igazi szeretet-kötötte házasságuk' boldogságában több éveken keresztül részeszűlt. Eljöttek azonban a sötét napok; a férjet gyógyíthatlan vakság lepé meg, s annyival keservesben türheté ez általi vesztét jövedelmének, miuthogy nyomor- s szegénysége' részesének hívé nejét is, ki legszébb rózsákkal himzé élte' útait. Azonban a hű asszony vigasztaló angyalként ágyához lépe, s boldognak nyilvánította magát, hogy eddig titkolt vagyona által segítheti s táplálhatandja azt, ki mostanig táplálója volt. Ugyanis 6 jövedelmi

kötlevele után az alapszabályi ,legnagyobb' osztaléka, azaz: 300 ftja vala évenként, s a többek is megközelíték e szerencsés pontot. „Mig évi jövedelmem — folytatá a hű asszony nyájaskodással — elegendő lenne minden szükségünk' födezésére, a hiányt pótoljuk azon korábbi osztalékokkal, miket évenként a takarékpénztárba tevék.“

A boldog férj példás nejének keblére borult, s . . . . de hallga! E jelenést nincs toll leírni. — Szolgálatban levő osztályzat! eme jó asszonyt vedd példányúl! Fájdalom, a fényűzés s gyönyörüségek' hajhászása. mik az egészségnek s jó erkölcsöknek aláásnak, nálad elharapóztak. Fáradságos keresményöket hányan nem fordítják cziczomákra s rangjokhoz illetlen öltözetekre, s héti, sőt hónapi egész fizetésöket hányan nem fecsérlik néhány órai táncz- s tb. vigalomra? Így pazarolják el az ifui erőnek gyümölcseit, a nélkül, hogy megemlékeznének az öregségéről, s ennek kísérőiről: elgyengülés-, nyugalomvágy- s nyomorról. Nem oke-

sabb s természetesebb volna-e az ifjuság' aranyidejét vetés' korának tekinteni, hogy így, midőn az évek meggörbesztének, eljőjen az aratás' korszaka? Örökösön idegeneket szolgálni, idegen kenyeret enni akartok-e, s soha nem vágytok saját tűzhelytök körül melegőzni? Avagy olly édes-e azon remény, hogy ősz hajakkal, koldusbottal a közönség' vagy közállomány' terhei, szánakozás' vagy gány' tárgyai legyetek? Olly ingerteljes-e öntudata annak, mikép az ifjuság' erőkorát elvesztegették, gyümölcseit elpazarlátok?? Mondjatok le üres gyönyörüségek' hajhászásáról, túlzott fényűzésekről; öltözködjete tisztán és egyszerü-csinosan, s kíméljétek meg a fölesleg-fillért agg korotok' és a szükségek' napjaira!

A felhozott néhány példa elég lesz kitüntetni azt, hogy mi rendkívüli hatása lehet ez utósó osztálynak is az emberek' boldogítására, nép' javára s erkölcsnemesítésre. —

Idézhattünk volna ugyan még többet is, s pedig épen olly sokat, mint milly számosak az emberi élet' viszonyainak árnyéklatai, de úgy hiszszük, közrészvételre fölszólításunk eanyi által is igazolva, kimentve leend. Bár az élénk részvét mielőbb engedje megközelíthetni emberbaráti czélunkat!!!

Utójegyzetek.

Ezen ő felsége által helybenhagyott intézet' szavazati joggal bíró s Bécsben jelen levő tagjai az első nagygyűlésen választmány' (Ausschuss) s pártfogó' választásával foglalkozván, gr. Kolowrat Liebsteinsky Ferencz Antalt, Reichenau, Csernikovitz, Wamberg, Majerhofen, Pfraumberg s Koschetek uradalmak' tulajdonosát, több c ehországi jószágok' urát, az aranygyapjas rend' vitézét, az ausztr. cs. Leopold-rend', úgy a szász kir. rutakorona' nagykeresztesét, a máltai s muszka cs. Sz. Vládimir-rend' 2ik osztályzati vitézét, cs. k. valágos belső titkos tanácsost, kamarást, status- és conferentialis ministert

stb. stb. stb.

szerencsések voltak pártfogónak megnyerni, mi által a keletkező társulat legerősb gyámpontra talált.

Ezen ünnepezt név' ótálma alatt az igazgatótanács' (Directorium) alapszabály szerinti összealakításához kezdett legottan a választmány, melly már magát teljes munkásságba is tette.

Az alapszabályokból legyen elég itten azon föltételek' főbb pontjait elősorolni, miknek az intézetbe lépni kívánók alávetetvék.

Mindenkinek szabad az intézet' egy vagy több osztályaiba álló szándékát jelenteni. —

A fölvétetés iránti folyamodások mindenik osztályra vonatkozólag elfogadtatnak, ugyancsak most előlegesen csupán a másodikat és harmadikat illetők *)] igazíttatnak haladéktalan, a más négyre vonatkozók pedig mindaddig nem vétetnek elé, míg a részvevők' alapszabályilag megállított száma ki nem tölt.

Az egyszer mindenkorért fizetendő fölvétetési vagy oklevéldíj 300 ftig menő

*) E forditmány' megjelenésekor az első és harmadik osztályba fölvétetni kívánók is haladéktalanul kapnak feleletet folyamodásaikra.

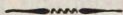
biztosított tőke után 30 p.kr, 300tól 1000-ig menő után 1 ft, nagyobb összegek után 2 ft; igazgatási költség az öt első osztály-nál: ezertől egy. — A hatodik osztályi minden külön betétel (és így minden 20 ft.) után egyszer mindenkorért 6 kr.

A bécsiekre s Bécs' környékén lakók-ra nézve dr. Moos', Obersteiner' és Rembold,' úgy a cs. k. rendőr-kerületi orvosok' bizonyítványai érvényeseknek vétetnek. Egyébiránt a fölvétetni kívánók házi orvosaikkal is készíttethetnek bizonyítványt, csak hogy a fenérdeklettek' valamelyikével erősíttessék meg.

Bécsen kívül a városi és kerületi gyógyászok (vagy helyettök akármelley köz-orvos) adhatnak, helyhatósági hitelesítés mellett, szükséges bizonyítványt.

Kik a hatodik osztály' tagjai kívánnak lenni, keresztlevelökkel, az ügyviteli széknél (Stadt, nro. 1120) megjelenvén, előszóval is nyilváníthatják szándékukat, egyszersmind jegyzőkönyvbe is iratván. Ki ez osztályba lépendő, több betélt kíván fizetni, fejezze ki előre nyil-

vánosan, ha valamennyiért csak egy, vagy megannyi külön jövedelmi kötlevelet kíván-e pénzérül?

Minthogy a második osztály, tudnillik a „tőkebiztosítási társulat halál' esetére“ vagy az úgynevezett „életbiztosítási társaság“ minden rendüek — a legszegényebbek, mint a legdúsabbak — által használható, s mint várni lehele, legszámosabb részvevőkkel is bir: könnyebb áttekintés' okáért alapszabályaiból rövid kivonatot iktatunk ide, a külön életkoruaktól kívántató részadók' mennyiségének elősorolásával, mik a tagok' megválasztásakor esztendőre vagy évnegyedileg előre befizetendőők.

K i v o n a t

a második osztály' alapszabályaiból.

A biztosított személy, tudnillik az, kinek halála után valamelly összeg kifizetendő, szükség, hogy a tizenöt eszten-

dőt betöltötte legyen. E kívül sem ten-
geri, sem katonai minőségű szolgálatot
nem folytathat, minélfogva köteleztethet-
nék ellenséggel szemben szolgálni, s or-
vosi bizonyítványt kell előmutatnia arról,
hogy semmi életveszélyező nyavalyája
nincs. —

A biztosítandó összegnek 10zél eloszt-
hatónak kell lennie.

Egy és ugyanazon személy' éltére 10
ftnál kevesebbet s 20,000nél többet bizto-
sítani nem lehet.

Ki egy más személy' éltére biztosí-
tást alapítandó: szükség hitelesen kimu-
tatnia annak is beleegyezését.

Fölvétetéséről a tag biztosítási okle-
velet kap, melly választása szerint bizo-
nyos nevekre vagy a tulajdonosra irá-
nyoztatik. —

A biztosított tókék 300 ft. értékig a
kieszközlött utalványokra legottan kiadat-
nak, nagyobb összegek csak hat hét' mul-
tával. —

Mindenik tagnak tetszésétől függő, ha
egyszeri befizetés' után alapítsa-e meg a

szándéklott biztosítást, vagy beállási díj s évenkénti utánfizetések által, vagy végre meghatározott évi részadók szerint, melly utóbbiakat előre vagy esztendőt illetőleg (A. tábla), vagy évnegyedi részlegek' után (B. tábla) szükség fizetni.

Az életidő számításában határozó a beadott fölvetetési folyamodásnak napja, holott a születési év' hat első hónapja nem számíttatik, hatnál több ellenben egész esztendőnek vétetik.

A biztosított tőkéhez csak úgy erősödik jog, ha a biztosított személy az alapszabályok szerinti fizetés' első napjától számítva legalább is élt egy esztendőt. Midőn ellenben a próbaév előtt halála történnék, tett befizetéseit — kivevén azokat, mik az igazgatási alaptőkéhez járultak — a bejelentéstől számítandó 6 hét alatt, kamatain kivűl, intézetünk ki fogja adni. —

Száz forintnyi tőke' alapításánál fizetendő:

A. tábla.			B. tábla.		
Életkor.	Évi részadó előre.		Életkor.	Évnegyedi részadó előre	
	ft.	kr.		ft.	kr.
15	1	32	15	—	24
16	1	35	16	—	25
17	1	38	17	—	26
18	1	41	18	—	26
19	1	44	19	—	27
20	1	47	20	—	28
21	1	50	21	—	29
22	1	53	22	—	30
23	1	56	23	—	30
24	1	59	24	—	31
25	2	3	25	—	32
26	2	7	26	—	33
27	2	11	27	—	34
28	2	15	28	—	36
29	2	19	29	—	37
30	2	23	30	—	38
31	2	27	31	—	39
32	2	31	32	—	40
33	2	36	33	—	41
34	2	41	34	—	42
35	2	47	35	—	44
36	2	51	36	—	45
37	2	56	37	—	47
38	3	2	38	—	48
39	3	8	39	—	50
40	3	14	40	—	51
41	3	20	41	—	53
42	3	27	42	—	55
43	3	34	43	—	57
44	3	42	44	—	59
45	3	51	45	1	1
46	4	—	46	1	4
47	4	9	47	1	6

Jegyzés.

A 100 ftnál kisebb vagy nagyobb tőkék alapítására megkívántató fizetes' menyiséget kitudhatni, ha az e táblákon levő számokat a biztosított tőke század - részével sokszorozzuk. E szerint 200 ftnyi tőkéért két s 300 ftnyiért háromannyit stb. hasonlólag 1000, 2000, 3000, stb. ftnyiért tíz,

A. tábla.				B. tábla.		
Elet- kor.	Evi rész- adó előre.			Elet- kor.	Évnegyedi részadó előre.	
	ft.	kr			ft.	kr.
48	4	18		48	1	9
49	4	28		49	1	12
50	4	38		50	1	15
51	4	48	hús- s har-	51	1	17
52	4	58	mincz- annyit,	52	1	20
53	5	69	végre 10, 20,	53	1	25
54	5	21	30, s tb. ftért	54	1	27
55	5	34	az e táblán je-	55	1	30
56	5	47	lölt részadók,	56	1	34
57	6	2	egyizedét, két-	57	1	38
58	6	17	tizedét. há.	58	1	43
59	6	34	rom-tizedét s	59	1	48
60	6	52	tb. kell fizetni.	60	1	53
61	7	12		61	1	59
62	7	35		62	2	5
63	7	53		63	2	11
64	8	12		64	2	17
65	8	35		65	2	24
66	3	57		66	2	31
67	9	20		67	2	38
68	9	44		68	2	45
69	10	6		69	2	52
70	10	28		70	2	59

Idézetiek.

---

1. (5ik laphoz) Ki a biztosítási intézetek' itteni magasztalását avagy annyiból túlzottnak hinné, minthogy illynemü intézet' alapítójától származott, útasíttatik **Ju v i g n y'** szellemdús munkájára: „Coup-D'Oeil sur les assurances sur la vie des hommes“, mellyben az érdeklött dicséret még teljesebben föltaláltatik. Ő pedig bizton számot tarthat hitelre, miután előszavában nyilván mondja: *Toutefois, l'éloge pompeux que je fais des assurances sur la vie, pourrait paraître suspect, si je ne me hâtais de prévenir que je n'appartiens à aucune de ces Compagnies, et que nul intérêt pecuniaire je n'ai en vue que le bien général.*

2. (43. l.) Baily, the Doctrine of Life — annuities and assurances, etc. Vol. II., pag. 488.

3. (45. l.) Observations on Reversionary payments, etc. 2 vol. 7e. édition.

4. (57. l.) Baily, the Doctrine, etc. Vol. II. —

5. (69. l.) 'Életbiztosítás' nem egészen helyes, ki nem fejezvéen pontosan, mit alatta értenünk kell. Miután azonban minden nemzet használja, nem látók mulhatlanul szükségesnek a közszokás-pártolta kifejezéstől távozni. *)

6. (77. l.) Juvigny főlebb érintett munkája' 14. l. így ír: „Voilà l'application des diverses sortes d'assurances au cas les plus usités, car on ne finirait jamais, si l'on voulait faire l'énumération de tous les autres; et une Compagnie eût-elle des

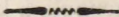
---

*) Az „Athenaeum“ f. é. jan. 6án költ számában érde-
mes Fogarasy Jánosunk „életápolás“ kifejezés-
sel ohajtja amazt kicseréltetni, midőn az olly inté-
zeteket „életápolókna k“ czimeztezni javallja.
Fordító ha korábban kaphatá, alkalmasint hasz-
nálta volna; így pedig csak használandja

. . . . . si volet usus;
Quem penes arbitrium est, et jus et norma loquendi.

milliers des tables, elles seraient encore insuffisantes, parce qu'il se présentera toujours des cas particuliers q'on ne saurait prévoir; de sorte que les combinaisons relatives aux diverses positions de la vie, changeant avec elles, sont susceptibles de varier à l'infini.

*Olvasás előtt kijavítandó nyomta-
tási hibák.*

---

15 l. 13 s. ,halasztott' olv: elhalasz-
tott — 18 l. 12 s. ,fillért' olv: fillért
az ember — 19 l. 19 s. ,Le Laplace'
olv: de Laplace — 40 l. 23 s. ,barátságos'
olv: barátságos — 42 l. 18 s. ,bizo-
nyo an' olv: bizonyosan — 44 l. 17 s.
,verzenyzés' olv: versenyzés — 47 l.
9 s. ,biztoságból' olv: biztosságból —
50 l. 21 s. ,Ki a Price?' ,Morgan' Baily' s'
olv: Ki a Price', Morgan', Baily' s'
— 61 l. 12 s. ,hssznossá' olv: hasznos-
sá — 61 l. 17 s. ,tőlünk' olv: tőlük — 66
l. 7 s. ,Nicolet' olv: Nicollet — 66 l. 15
s. ,e' olv: a — 66 l. 25 s. ,ki lön' olv: úgy
lön ki — 67 l. 6 s. ,a y' olv: vagy —
76 l. 5 s. ,is tekinthetni aképen' olv: te-
kinthetni aképen is — 81 l. 10 s.
,minden' olv: mindezen — 86 l. 10 s.
,negyedévi' olv: évnegyedi — 86 l. 15
s. ,1000' olv: 10,000 — 87 l. 15 s. ,által'
olv: által ura' — 88 l. 17 s. ,halálozott'
olv: elhalálozott — 91 l. 13 s. ,600'

olv: 6000 — 108 l. 3 s. ,ösvegy' olv: ,öz-
 vegy — 109 l. 13 s. ,10,000' olv: 12,000 —
 110 l. utósó s. ,bistosít' olv: biztosít.
 — 111 l. 7 s. egyenlően: olv: legott egyen-
 lően — 118 l. 1 s. ,itézetünk-' olv: inté-
 zetünk — 119 l. 10 s. ,biztoság' olv: biz-
 tosság — 119 l. 22 s. ,katonatisz' olv:
 katonatiszt — 133 l. A táblja' „kifi-
 zetendő tőkék“ rovatában ,4 87¹/₆' olv:
 4487¹/₆ — 133 l. alólról 4 s. ,252,210' olv:
 252,410 — 135 l. alólról 11 s. ,45,414 ft.
 1 kr.' olv. 245,414 ft. 15 kr. — 136 l. utó-
 só s. ,347,913' olv: 247,913 — 140 l. 14 s.
 ,pcent' olv: pcent, —

stb. stb. stb. stb.!!!

